Nagyvárad, 1897. III. évfolyam 26. szám. Kedd, február 2.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 » 50 »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . 2 » 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAYGVÁRAD, február 1.

Politikai eszközök és a társadalom.

A választások régen elmultak. A ne tiszta mandátumok ellen beadott petitiók is nagyobb részt elintéztettek s még csak egy nehány bünper van folyamatban a vesztegetők és vesztegetettek ellen, a melyektől azonban annál kevésbé lehet eredményt várni, mert hiszen az uralkodó pártnak elég ideje volt süppedékessé és bizonytalanná tenni a talajt, a melyre a biró az ilyen perekben lép.

Azért befejezettnek is vehetjük a választási szinjátékot, s nincs egyéb hátra, mint hogy az ország learassa annak a magnak termékeit, melyet elvetett.

A dolgok ilyen állásában éppen ideje. hogy a történteket a társadalmi filozofia szempontjából vizsgáljuk s ideje, hogy a pártszempontoktól eltekintve, kritika tárgyává tegyük azokat az eszközöket, a melyeket az egyes pártok a választások alatt használtak.

Azok, a kik a parlamentarismus elméletben nagyon is szép, de gyakorlatban annál eredménytelenebb rendszerét kitalálták, az ő ideális gondolkozásuk módszerével arra az eredményre jutottak, hogy ha a nép választja a képviselőket, bizonyára azokat választja, a kiket akar; s hogy ha a képviselők, szabadok, függetlenek, a mentelmi és a sérthetlenségi joggal felruházottak lesznek, bizonyára úgy fognak szavazni, a hogy meggyőződésük parancsolja.

De hát régi tapasztalat az, hogy a nagy gondolkodókat annyira elvakitja saját eszméik fénye, hogy az embereket, kiket ezen eszmék kivitelére hivatottaknak gondolnak, idealizálják, s azt hiszik, hogy eszméik s az ezekre épitett rendszerek mindig olyan emberek kezében lesznek, a kik a helyest és helytelent, tisztességest és tisztességtelent, az évezredek során át kifejlett s egészében változatlan morál szerint birálják meg s akiket soha el nem vakit az a szerencse és hatalom, a mely a népképviselő kezében van s akik soha nem fogják elfeledni, hogy a pártok vannak hivatva arra, hogy kormányokat állitsanak fel és buktassanak meg s hogy az a párt, melyet egy kormány teremt magának és tart fenn a hatalom eszközeivel, a parlamentarismus kigúnyolása, s a közerkölcsök hanyatlásának szégyenletesen sötét jele.

Ha valaki, a kinek gondolkozása a józan ész örök szabályainak megfelel, a parlamentarismus alapgondolatából indul ki, lehetetlen, hogy a választásoknál egyéb eszközt, a kapaczitálásnál, a meggyőződésnél elfogadjon s lehetetlen, hogy a választásoknál használt többi eszközöket, a vesztegetést, hivatalos presszió t s az érdekek szövetségét erkölcstelennek és egyuttal minden tekintetben tisztességtelennek ne tartsa.

Hiszen a népképviselet a polgárok akaratának mintegy destillált s az egyéni és helyi érdekek zavaró hatásától ment kifejezője akar lenni és igy szükséges, hogy minden képviselő a polgárok szabad és befolyásolatlan akaratának kifejezője legyen. A polgárok akarata pedig a létező viszonyok, a multak tanuságai, és a jövő reményeinek megfontolásából egy lélektani processus utján származik. Ezt a processust irányitani s a tulcsapongástól éppen ugy, mint az eltespedéstől megóvni természetes kötelessége minden polgárnak, de fokozott kötelessége azoknak, a kik intelligentiájuk s magasabb képzettségük folytán tisztábban látnak abban a félhomályban, melyben a politika bolyong. De azt a lélektani processust, amelyből a polgárok akarata kifejlődik, csak szellemi eszközökkel szabad irányitni éppen ugy, mint a perekben, csak érvekkel szabad hatni a bíróra, mig ellenben az igazság serpenyőjébe vagyoni előnyöket, vagy hátrányokat, kecsegtetéseket vagy fenyegetéseket dobni, nemcsak törvénytelen, de tisztességtelen is.

Épen igy van ez a politikai életben is. A parlamentárismus a szabad diskusszsiót, a szabad kapaczitácziónak köszöni létét s csak ezeket használhatja fel az önfenntartás harczában minden párt, amely a parlamentárismus keretébe beilleszkedett. Amely párt vagy egyén ezenkivül egyebet is felhasznál, éppen ugy megtagadja saját létének alapfeltételét s éppen ugy méltatlan lesz ahhoz a magasztos elvhez, a melyet bépvisel, mint méltatlan a kecsülésre és a tisztességre az, aki lop vagy csal s mint méltatlan a becsülésre és tisztességre az, aki az ő tisztességében bizó ellenfelét becsületes pártharcz helyett, orgyilokkal teriti le.

A „TISZANTÚL“ TÁRCZÁJA.

Cicero élettörténete.

Irta: **KINCS ISTVÁN.**

Hogy a hivatalnokoknak az állam, mikor már minden hajaszálából a fekete föstéket kifacsarta, penziót ád, azt mindig értettem, de hogy valaki kutyának is penziót adjon, azt mindeddig nem értettem.

Hanem szeretettel kérem, immáron azt is értem.

Mióta ügyvédi prakszisomat folytatom, a minap akasztották a legczifrább ügyet a nyakamba. A püspök szakácsa jött hozzám, hogy az utczán egy másik kutya megharapta az ő kutyáját s most szerezzek elégtételt neki, elégtételt annál is inkább, minekutána az ő kutyája ugyis olyan Lázár.

— Tetszik tudni, Cicero a neve s az én Ciceróm három lábon jár: a negyediket hogy elvesztette, annak bizonyosan van már tiz esztendeje.

— Ahá! — lebbent el ajkamról a fölkiáltás — az a háromlábu kutya az ön Cicerója? Ismerem, nagyon jól ismerem

— Annál is inkább — szólt örömmel az én kilensem — hiszen ha ismeri, akkor csak beláthatja fiskális ur, hogy az én kutyám a három lábával nem mérkőzhetik más rangjabeli bestiákkal?

— Bizony hogy nem — volt minden válaszom.

Mellesleg akarom megjegyezni, hogy azt a kutyát az egész városban mindenki ismerte. Szánalmas megjelenés volt, a mint az utczákon a három lábával végig tipegett. Csöppet se csudálom, hogy a kutyatársadalom nem jó szemmel nézte, mikor az ilyen Lázár is szerepet kér magának utczaszéli összejöveteleikben. Hiszen az atléta is bizonyos adag megvetéssel tekint a nyomorék koldusra, pedig mi emberek vagyunk, több eszünk lehetne, hogysem olyan fenn hordjuk az orrunkat.

S magam se tudom, hogyan hogy sem, de én rettenetesen haragudtam arra a háromlábu nyomorék állatra. Föl nem tudtam fogni, miért is tartja a gazdája. Ha tőlem függ, hát az első nap golyó talál a fejébe röpülni. S lám még most nekem kellene elégtételt keresnem a boldogtalan Cicerón esett egynémely könnyebb fajta testi sértésekért!

Igazán nem tudtam, mit csináljak.

Azt csináltam, hogy bámulatomnak adtam kifejezést, a miért a szakács ur ilyen kutyával egyáltalában vesződik. Az ilyen tehetetlen párának csak nem lehet hasznát venni.

— Hát mondtam én azt, hogy hasznát akarom venni? — kérdé a kliensem.

— No hát akkor minek tartja?

— Penzióban van a jámbor, tiz esztendeje már, hogy penzióban van.

— Penzióban? — kaczagtam föl jóizü hahotával — no ilyet sem ettem még. Mondja csak, uram, minemü érdemekért szokás a kutyákat penzionálni?

— Kiváncsi rá, fiskális ur?

— Hogy a manóba ne volnék az ilyenre kiváncsi.

— Jó, tehát hallgasson meg.

A szakács ur egyet köhögött s azután elkezdte:

— Hiszi vagy nem hiszi, ügyvéd ur, én most a püspök szakácsa vagyok ugyan, de tiz esztendővel ezelőtt annyit sem tudtam még a mesterségemből, mi fán terem a rántott leves.

Ennek hát gratulálni kell a jó talentumának, hogy aránylag olyan rövid idő alatt annyira vitte a müvészetét — gondoltam magamban. Hiszen mindenféle kontárt nem igen szerződtetnek a püspök konyhájára.

De nem szakitottam félbe az elbeszélést. Amaz folytatta:

— Cicerónak köszönhetek mindent.

Egyre czifrább lesz. A kutya, ha kijárja oskoláit, tud két lábra állani, parolázni, esetleg bukfenczet hányni, de hogy a főzésben, sütésben valakinek professzora legyen, ott meg kell, hogy rekedjen az emberfiának a sütnivalója.

Csupa fül voltam. Vártam ugyan mi sül ki még ebből a bolond bekezdésből.

És a szakács mondta tovább:

— Szegény ember voltam, abból éltem, hogy mérnököknek és épitészeknek megrajzoltam a terveket. A feleségem hozománya megért a tizezer forintot, csakhogy kilenczezer ötszázba a szemeit kellett számitanom: azok megértek annyit. Azaz majdnem elfelejtettem, a szép szemein kivül még egy fiatal kis kutyája is volt, a Ciceró, tessék csak figyelni, ügyvéd ur, a Ciceró volt feleségemnek a kutyája.

És azt szegény Johanna kimondhatlanul

Lapunk mai száma 10 oldal.

A választási harcz tehát ugy a morál, mint a köztisztesség szempontjából érvek harcza lehet, de soha nem szabad ennek az érdekek, legyenek bár azok az alapelvek s politikai rendszerek érdekei, harczáig lealjasodnia.

Természetes, hogy ezeknek az érveknek sem szabad a demagóiáig, vagyis az ámitásig aljasodnia, de ha idáig aljasodtak is, még mindig az emberiség közszellemében ható erők harcza lesz, az a harcz amely az eszközökkel vivatik s még akkor is jobban megfelel a parlamentarismus alapelveinek, mint az a harcz, amely anyagi eszközökkel vivatik s a mely igy semmi esetre nem szellemi harcz, hanem inkább kalmárok vására.

Azt hiszem, hogy in thesi ezt az elvet mindenki elfogadja, de sajnos, a gyakorlat az utóbbi időben épen az ellenkezőt mutatja. A mult választások, valamint ezek előzményei és következményei azt mutatják, hogy Magyarországon, azok akik uralkodnak, mindent tisztességes dolognak tartanak az érvek harczán kivül. Ezeknek az uralkodó uraknak a 48-as elvek, az önálló hadsereg, a nemzeti aspirácziók, vagy a keresztény morál hangoztatása egyaránt népbolonditás s az érvek harczához ők, mint tisztességtelen eszközhöz soha sem nyulnak.

Az az ember, aki tisztességtelen dolognak tartja azt, hogy a birót megvesztegesse, tisztességtelen dolognak tartja, hogy lovagi párharczban ellenfelének gáncsot vessen, vagy csapásai ellen inge alatt páncélt inggel védekezzék, vagy hogy az adásvevésnél a szemben álló felet megcsalja, minden lelkiismeret furdalás nélkül veszteget, minden szégyen nélkül vet gáncsot ellenfelének s minden morális undor nélkül mond valótlanságokat s biztatja hiveit meggyőződése és tudása szerint elérhetetlen előnyökkel és fenyegeti soha be nem következhető látványokkal.

Ez a közerkölcsiség, a lovagiasság és a becsület végtelen hanyatlása. Nem az a szomoru, hogy vesztegetnek, csalnak és lopnak, még csak nem is az, hogy itt egyébként tisztességes emberek teszik azt, hanem az a kétségbeejtő: hogy ezek az egyébként tisztességes gentlemanek nem is szégyelik ezt s midőn véghez vitték ezeket a dolgokat, nem mondanak le minden tisztességes club tagságáról, minden hivatalról, mely bizalmat és tiszteletet igényel. *Antistitius Labeo.*

Az osztrák keresztény szoczialista párt választási kiáltványa.

Ausztriában tudvalevőleg néhány hét mulva fognak lezajlani a képviselőválasztások, a különféle pártok egymásután bocsátják ki felhivásaikat, most meg a keresztény szoczialista párt felhivása, mely főbb vonásaiban a következőket tartalmazza: Az uralkodó nagytőke tulkapásait meg kell szüntetni. Uj ipari és agrártörvények dolgozandók ki, olyan iskolák állitandók fel, melyekben szülők, tanitók és hitoktatók összhangzatosan müködjenek. Nemzeti nevelés szükséges az ifjuság tulterheltetése nélkül. A Magyarországgal való kiegyezés kérdésében az uj parlament legfontosabb feladata lesz, hogy megszüntesse mindazon pontjait a kereskedelmi és vámszerződésnek, melyek Ausztria kárára vannak. Minden tekintetben az lesz a legfőbb irányadó, hogy Ausztria hatalma megerősödjék s visszanyerje azon politikai egyenlőséget, mely a zsidó liberális párt hanyagsága és árulásai folytán már-már veszendőnek indul. Uj egységes adórendszert kell behozni. A bizonyos tekintetben fennálló kasztrendszert teljesen el kell nyomni. Az alkotmányt valódi értelemben vett szabadelvüség alapján kell tovább fejleszteni. Megszüntetendők tehát a nagy tőke óriási befolyásai a mezőgazdaságból élők hátrányára. Nem igérünk füt-fát, mint a többi pártok ezt rólunk állitják, csupán azt akarjuk, hogy a monarchia ismét visszatérjen azon régi alapjához, melyen felépült, t. i. a vallásos társadalomhoz, melyben azonban az egyes felekezetek nem terjeszkedhetnek a másik rovására. Mindenki tehetsége és tevékenysége szerint érvényesüljön. A törvények szellemét hassa át a nép java egész a végső határokig s ne biztositassék egyes emberek számára oly kiváltság, mely mások jogait csak távolról is sérthetné.

E programmot még az osztrák kormánypárti lapok is (köztük a Reichswehr) dicsérik főbb vonásaiban.

Különösen kiemelik az osztrák nemzeti álláspont erős hangsulyozásának helyességét, melyet a többi pártok felhivásai nagyobbára nélkülöznek. A kvóta kérdésében hangoztatott elvek az osztrák nép többségének véleményét képezik. Igen jó hatást fog gyakorolni a választókra a nagyhangu igéretek mellőzése is.

A felhivást, mely bizonyára nagy hatást fog gyakorolni a választásokra, Lueger, Lichtenstein Alajos herczeg s a párt több kiváló vezérférfia irta alá.

A felekezeten kivül állók nyilvántartása.

A honboldogitó egyházpolitikai reformok káros hatása, nyüge mindjobban kitünik a gyakorlatban. A statisztikai adatok halmazának összegyüjtésével, a felesleges bürokratikus sallangokkal agyonterhelt anyakönyvvezető-hivatalok az eddigi munkát sem győzik s még ujabb terheket rónak reájuk és a közigazgatási hivatalokra is. A felekezetnélküliek száma, *törvény védelme alatt rohamosan szaporodik* s mind többen igyekeznek a vallás és felekezetek kötelékei alól magukat kivonni. A vallás és közoktatásügyi miniszter szétküldött körrendeletében utasitja a főszolgabiró és polgármesteri hivatalokat, hogy a felekezeten kivül állókat nyilvántartsák s az erről szóló kimutatásokat legkésőbb február végéig küldjék be az orsz. statisztikai hivatalnak.

Muzeumok és könyvtárak felügyelete.

A fővárosban a nemzeti muzeum főtisztviselőinek, de főleg az öreg Pulszky Ferencznek agitálására pár év előtt megalakult az országos muzeum- és könyvtár egyesület,

---

szerette. Én hiszen nem sok szeretni valót találtam a kóczos bestián, eleget szekáltam az asszonyt miatta. Meg hát utóvégre az a Ciceró különb ur is lehetne a háznál, mint a milyen jómagam vagyok: abba pedig semmi körülmények között bele nem egyezem.

Mikor Johannával ugy közbe összekaptam, akkor szent, hogy a kutya miatt történt. Ellenszenvem nőttön nőtt az ellen az állat ellen. Már azon tépelődtem, hogy istrángot fonok, nyakára tekerem a komisznak s fölhuzom az első szegre, hadd kalimpáljon addig, mig a párája kiszakad. Hanem valami közbe jött. Az a valami pedig rémséges katasztrófa volt.

Pörölni kezdtem a feleségemmel. Hogy mi okból, azt nem tudnám most megmondani, de hogy rémséges pörölést cselekedtünk meg ketten, arra ugy emlékszem akár csak ma esett volna.

A feleségem éppen főzött s én mellette sütögettem el az öreg kartácsokat. Láttam, reszket mérgében, de én annál jobban tüzeltem s egyszer — igen egyszer csak fölragadta a legnagyobbik fazekat. Akár most is látnám; káposzta bugyborékolt benne. Azzal a gyanupörrel élvén, hogy menten hozzám származtatja, megfutamodtam.

A hátam mögött nagyot csattant s utána olyan sivitást cselekedett meg valami élő lény, hogy keresztül nyargalt a szivemen, vesémen. Az a boldogtalan fehérnép földhöz vágta mérgében a fazekat s bizonyosan a kutyát találta. Nem lehet másképp az az átkozott bestia mindig ott kotonozott a lábai alatt.

No annak hiszen befizetett. Csöppet sem csudálom, hogy akkorákat nyivákolt, mitől még a szomszédék gyereke is tanulhatna sirást, pedig hát ugyis ordit naphosszat olyanokat, hogy már az egész utcza készül fölmondani.

Ha már bajról lehet szó, akkor ez még a legkisebb baj lett volna a saját nézetem szerint, mert hát végtére is bennem nem tett kárt az a fazék. Csakhogy a dolog rettenetes vége csak ezután következett. A feleségem annyira megsajnálta a leforrázott kis dögöt, hogy idegrohamokba esett.

Futhattam doktorért. Bár ne tettem volna. A kopasz Aeskulapius azt verte bele az asszonyba, hogy minden munkától, de különösen a főzéstől tartózkodjék, különben ismét beállanak a rohamok s azután már csak hideg fürdő segithet valami vizgyógyintézetben.

No hiszen csak az kellene.

Meg voltam már verve alaposan. De hát ha az asszony nem főzhet, akkor ki ki főzzön? Cselédre nem került: átkozott rosszul fizették azokat a plánumokat. De nem szaporitom a szót: magam kezdtem főzni.

Eleinte biz elég keservesen ment, jóformán csak a krumplisütéshez konyitottam valamelyest, hanem lassan ugy belejöttem abba a mesterségbe, mint a kis kutya az ngatásba. Szerencsés kezem volt nagyon. S mit valahol olvastam, vagy hallottam, csak meg kellett próbálnom és bizonyosan sikerült. Pár hónap mulva a feleségem főzte valóságos kotyvaszték volt a magam főztéhez képest.

Már tanult szakácsnék is kezdték kikérni a tanácsomat.

Ekkor történt, hogy szegény feleségem belehalt a nyavalyájába. Utolsó szava is az volt, hogy a szerencsétlenül járt kutyát szerető gondviselésemre bizta. Ártatlanul szenvedett a boldogtalan, teljes életére nyomorék lett. A leforrázását még csak kiheverte volna, a szőre ujból kiserkedt, hanem a lába, a fazékkal levert hátsó lába, az nem akart többet összeállani: három lábbal kell neki végigugrálnia az életet.

Szomoruan ballagtam a feleségem koporsója után. Nem tudtam, mihez fogjak a jövőben. El szerettem volna költözni erről a vidékről messze messze, olyan helyre, hová szomoru emlékeim ne tudjanak követni.

A tervrajzolgatásokkal, mint emlitettem nem igen tudtam zöld ágra vergődni, de mihez fogjak? Hiszen a világon semmihez sem értek máshoz.

Az az hogy hopp! hát a főzés kutya? ahhoz pedig ugy értek, hogy csuffá teszem még azokat is, kik a főzést sütést az univerzitáson tanulták.

Éppen ez időtájt kellett a püspöknek szakács. Nem sokat gondolkodtam fölötte, fogtam magam és pályáztam.

Az egyszer szerencsém volt: elnyertem az állást.

Bevégezhetném már elbeszélésemet. Uj állásomban kitünően érzem magamat s tessék megitélni most, kedves fiskális ur, ha vajjon karriéremet nem-e annak a szegény kutyának köszönhetem? Nem érdemli meg, hogy penziót adjak neki s minden igaztalan megtámadás ellenében megvédelmezzem? No ugy-e hogy megérdemli?

— Meg meg — hagytam rá mosolyogva s be kellett vallanom önmagamnak, hogy ilyen történetet még életemben nem hallottam.

mely a maga kebeléből egy bizottságot delegált az ügyek közvetlen intézésére.

A kultuszminiszter kezdettől fogva nagy érdeklődéssel viseltetett ezen uj kulturtestület iránt s most egy leiratot intézett hozzája melyben az egyesület szervezése és hatásköre tárgyában intézkedik. Kinevezett már régebben egy fő felügyelőt és több felügyelőt a bizottság élére 400 frt. tiszteletdij mellett. Mostani leiratában a bizottság alá rendeli az összes vidéki muzeum-, könyvtár ügyek ellenőrzését és fejlesztését. A bizottság a társadalom közreműködését is bele akarja vonni a maga müködési körébe. E végből megalakitotta a muzeumok és könyvtárak országos tanácsát, melynek tisztviselői kara itt következik: Elnök: Széll Kálmán. Előadó titkár: Porzsolt Kálmán. Tagok: gr. Andrássy Tivadar, Apponyi Sándor gr. Berzeviczy Albert, Forster Gyula, György Aladár, Hollán Ernő, Radvánszky Béla br. Rózsavölgyi Gyula, Thaly Kálmán, Zichy Jenő gr.

A választást megerősités végett a miniszterhez terjesztik fel.

A tanács »Muzeum« czimü szaklapot fog kiadni.

Porosz király a polgári házasság ellen.

Németországban a császártól kezdve lefelé mindenki megelégelte a forradalom szülte keresztényellenes egyházpolitikát. S mig a félre vezetett magyar protestánsok a katholikus ellenére megszavazták a polgári házasságot, addig Vilmos porosz király, mint a porosz ág. ev. egyház feje hivatalosan kimondja, hogy a csupán az állam előtt kötött házasság — nem házasság. Az általa kibocsátott »Trauordnung« ugyanis igy határozza meg a polgári házasságot: A polgári házasság (staatliche Eheschliessung) a lutheránus egyház tanai szerint nem házasság. A házasság az Isten tanitása szerint, csak a templomban foganatositott esketés után jött létre.

A fiumei autonomisták nyilatkozata.

A félhivatalos O. É. a következő táviratot közli Fuméból:

»Az itteni autonom párt, a melyet azzal gyanusitottak, hogy a horvát tulzókkal paktált, a legerélyesebben tiltakozik ez ellen a vád ellen és visszautasitja ezt a hazafiatlan inszinuacziót. Az autonom-párt épp oly lelkes magyar hazafiakból áll, mint az eddigi, épp ugy ragaszkodik a magyar hazához s mint magyar állampolgárok épp ugy tagjai a magyar szent koronának. A párt e szerint elutasit magától minden gyanusitást s azt a ráfogást, hogy ők a horvátoknak kárpótlásul azt igérték volna, hogy Fiume két képviselőt fog Zágrábba küldeni, nemcsak alaptalan koholmánynak, hanem a legotrombább hazugságnak jelenti ki.«

Szoczialista földmüvesek kongresszusa.

Az ország minden vidékéről a fővárosba sereglettek tegnap a szoczialista földmüvelő nép képviselői.

Többnyire magyarok és jórészt az Alföldről valók. Azt mondják, ott legnagyobb a nyomoruság, az aranykalásztól ékes rónaságokon! Ott legnagyobb az elnyomatás, ott legnehezebb az élet.

Harczot üzennek a tőkének, amely elnyomja őket, szövetséget akarnak létesiteni azok ellen, akik ellenük szövetkeztek. A szónokok, — mert egytől-egyig azok — élénken hirdetik ezt. Nem válogatják a szavakat, ami különben nagyon is nehezökre esnék, mert mást mondanának, mint amit éreznek, gondolnak.

Néhányan keservesen panaszkodtak, hogy gyermekeiknek nincs kenyerük, nem járathatják őket iskolába, mert az uradalmak, amelyek részére ugyszólván ingyen dolgoznak, még robotot is kell adniok, ha nem akarják, hogy elbocsássák őket.

Egyik-másik dicsekszik vele, hogy *nem ismeri el hazájának Magyarországot.* Hiszen nem törődik velük, nem segélyezi, nem ápolja őket ez a föld. A *nemzetköziségben* keresik a boldogulást és mégis szükségét látván némi mentegetődzésnek, előhoznak nehány konkrét esetet.

A hódmezővásárhelyiek az alföldi kivételes állapotról beszéltek, erről azt mondották, hogy ez nemcsak hogy nem szünteti és fojtja el a szoczializmust, hanem még növeli és erősbiti.

Szóval a nagy nyomor okát a gazdasági viszonyokban találják, amelyeknek megjavitására szerintük csak a szocziáldemokráczia törekszik. Felhivták tehát elvtársaikat, hogy ne engedjék magukat a zászlótól eltántorittatni, hanem kövessék azt és a szoczialis eszmét oltsák be gyermekeikbe is. Mert ha ők nem is veszik hasznát a szocziáldemokráczianak, hasznát veszi a jövő nemzedék: gyermekeik és unokáik. Ne hallgassanak a burzsoáziára, amely pártokra szereti őket osztani; elnevezi őket agrár-szocziálistáknak, iparos szocziálistáknak és isten tudja minek, csakhogy zavart teremtsen közöttük. Vallják magukat mind nemzetközi szocziáldemokratáknak és ne engedjenek elvükből egy hajszálnyit sem, még akkor sem, ha a börtönök mind velük lesznek telve.

A kongresszus tanácskozásáról alábbi tudósitásunk számol be:

Pfeifer Sándor elnök megnyitó beszédében elmondotta, hogy a kongresszust a mult évben megtartott pártkongresszus határozatából hivták egybe. Azután üdvözölte az egybegyülteket és arra kérte őket, ne tegyenek különbséget az ipari munkás és földmüvelő munkás között, hanem tekintsék azokat is testvéröknek, olyan testvérnek, aki velük küzd a kapitalizmus, a kizsákmányolás ellen. Kérte a kongresszust, hogy válassza meg a különböző bizottságokat. Elnökké: Rigó Jánost és Orbán Pált ajánlotta, mire a pártvezetőség részéről is beválasztották elnöknek: Pfeifer Sándort, Bokányi Dezsőt és Rády Sándort.

Ezután került tárgyalásra a napirend első pontja: »Jelentés a földmüvelők helyzetéről.«

Orbán Pál czeglédi földmives volt az első előadó. Elmondotta, hogy az a nagyszám, amelyben a küldöttek összejöttek, fényesen megczáfolja azt a hitet, hogy Magyarországban nincsenek szocziáldemokraták.

Az alföldi mozgalom okairól és keletkezéséről beszélt azután. Hiába igyekezett a hatalom a mozgalmat elfojtani, hiába zárta be az egyleteket, hiába hurczolták börtönbe a mozgalomban résztvevőket. Nem használt semmit, mert az igazi bünösöket nem zárták be: ezek pedig a hatalom emberei. Az erőszak minden nemét kipróbálták, hogy ezer meg ezer ember szeretett volna a bebörtönözöttek sorában osztozkodni.

Simon János terjesztette be utána az igazoló-bizottság jelentését, amely szerint a kongresszuson negyven község hetven küldöttel van képviselve, de több küldött még nem érkezett meg.

A következő szónok Szabó Antal zentai földmüves volt. A maga és családja bajait mondotta, hogy az ő nyomoruságához hasonló a többieké. Utána második zentai küldött Fembik Ferencz beszélt, aki elmondta, hogy Zentán több ezer munkanélküli van, akikkel hallatlanul bánnak a hatóságok.

Az iskolában mindenre tanitják a gyerekeket, hogyan nő a növény, hogyan keresi élelmét a madár, a vad, csak éppen arra nem tanitják, hogyan keresse meg ő az élelmét?

Gara András amerikai földmives elmondta, hogy a robot most még nagyobb náluk, mint volt hajdanában. A haza megkivánja szolgálataikat, vérüket. Adja is mindenki szivesen. Aki itt van mindjárt elmenne a harczba a hazáért, ha megtámadnák. Pedig ez a tejjel-mézzel folyó, szabadnak nevezett ország nem ad nekik egyebet kukoricza-kenyérnél, hajábasült burgonyánál.

Adót szivesen fizet, mert tudja, hogy állam nem állhat fenn adók nélkül, de adjanak módot rá, hogy meg is fizethesse. Aki azért küzd, hogy ennek gyümölcsét élvezze, az szoczialista, gyermekei és unokái részére akar küzdeni. Lehet, hogy elvei 10 év mulva, lehet, hogy 100 év mulva győznek, de az biztos, hogy győzni fognak. Ő nem gyülöli ellenfelét, a vagyonos osztályt, mely koncért és rangért akarja uralmát fenntartani, hanem sajnálja. Igért jog kötelezettséget követel.

Ezzel letárgyalták az első pontot és a tanácskozás folytatását hétfőre halasztották. (Lásd lapunk távirati rovatát.)

Biharvármegye közügyei.

Megyei közigazgatási bizottság ülése.

— február 1.

Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg rendes havi ülését.

Jelen voltak:

Dr. Beöthy László főispán elnöklete alatt: Szunyogh Péter alispán, Papp János főjegyző, Király Viktor h. t. főügyész, Hranyiczky Károly, Popovics György, Sipos Orbán, Papp Miklós, dr. Bulyovszky József, Gyurkovics Kornél, id. Gálbory Sámuel, Balázsházy Bertalan, Ertsey Géza, Őrley Kálmán, Radnai Farkas, Szabó József, Szász Ágoston, ifj. Tisza Kálmán, Torma Lajos, alispáni előadókként Lovassy Andor, Baranyi András és Keszthelyi Zoltán, tanfelügyelői előadókként Syemes Imre s tanfelügyelő.

Az alispáni jelentés.

E szerint a lefolyt január hóban volt 8 tiszta, 16 felleges, 7 havas nap. A hőmérsék maximumát 14-én, minimumát pedig 7-én érte el.

Uralkodó kórként az emésztési és légzési bajok fordultak elő kedvező lefolyással.

A közegészségügyi állapot kedvezőtlenebb volt, mint deczemberben. A hivatalos orvosok 3582 beteget gyógykezeltek s igy 696-al többet, mint deczemberben.

A hevenyfertőző kórok közül

1. a roncsoló toroklob 5 községben fordult elő, beteg volt 17, gyógyult 3, elhalt 2, ápolás alatt maradt 12.

2. a kanyaró egy községben fordult elő járványosan, beteg volt s mind felgyógyult.

3. a vörheny 4 járás 8 községében lépett fel járványosan. Beteg volt 110, gyógyult 57, elhalt 26, ápolás alatt maradt 27.

4. hasi hagymáz 4 községben fordult elő, beteg volt 18, gyógyult 7, ápolás alatt 11.

Orvosrendőri bonczolás egy öngyilkos, egy hirtelen elhalt és egy talált hullán eszközöltetett. Törvényszéki bonczolás 7 volt.

A kir. ügyész jelentése.

E szerint a nagyváradi kir. törvényszék fogházában a f. évi január hóban le volt tartóztatva 229 férfi és 49 nő, a hónap végén letartóztatva maradt 228 férfi és 36 nő.

A rabkórházban ápoltatott 24, ezek közül kibocsájtatott 6, ápolás alatt maradt 18.

A munka keresmény 80 frt 76 kr. volt.

A kir. pénzügyigazgató jelentése.

E szerint december hónapjában befolyt:

egyenes adók czimén . .	211.951 frt	13 kr.
hadmentességi dij czimén .	13.951 »	53 »
jogilleték és dijak . . .	39.668 »	74 »
fogyasztási és italadók . .	209.923 »	07 »
bélyeg-jövedék	21.595 »	44 »
dohány-jövedék	89.145 »	33 »
határv-vám	7.416 »	12 »

A f. január hóban ideiglenes házadó-mentesség 14 esetben adatott meg; fizetési halasztás pedig egy esetben engedélyeztetett.

Miniszteri leiratok.

Ezután a miniszteri leiratok felolvasására került a sor, melyek a reájuk vonatkozó véleményezésekkel illetve határozati javaslatokkal együtt tudomásul vétettek.

Folyó ügyek.

Végül a kisebb folyó ügyek kerültek elintézés alá, melyek után elnöklő főispán az ülést berekesztette.

A »Szigligeti társaság« matiné-ja.

Vasárnap délelőtt tartotta a »Szigligeti társaság« ez idényben második matinéját a jogakadémia disztermében. A terem ez alkalommal is zsufolásig megtelt nagyobbára hölgyekből álló előkelő közönséggel. Hova — tovább annyira megszokja a mi közönségünk ezen matinékat, hogy a jogakadémia diszterme kicsinynek fog bizonyulni a közönség befogadására. Sajátságos azonban, hogy a férfi közönség szinte idegenkedik megjelenni, egynéhány »Szigleti társasági« tagon kivül alig akad más férfi a közönség soraiban. Sajátságos, hogy a külföldön ez épen megforditva van. — Az effajta matinékon, melyek bizonyos tekintetben és helyesebben inkább »conférence«-oknak nevezhetők, nem tartják haszontalan dolognak megjelenni a társadalom azon tagjai sem, kiket talán a felolvasandó tárgy, közelebbről nem is igen érdekel, mert mint Ferdinánd Brunetiere a franczia akadémia nagy tudományu titkára s Francisque Sarcey után Európa legnagyobb kritikusa épen a napokban Párisban tartott felolvasásában »A matinék haszna és szükségességéről« megjegyezte, azt mondván, hogy nem hiszi, miszerint léteznék olyan unalmas és olyan elvont dologról tartott felolvasás, melyből a legnagyobb tudós vagy a legegyszerübb intelligens ember is, valamint ne prorofitirozhatna, mi is teljes mértékben ajáirjuk.

Hisszük azonban, hogy ezen közöny el fog mulni, kivált, ha a társaság nagyobb élénkséget fog vegyiteni programmjába s nem csak az elbeszéléseket, essaykat, költeményeket fogja kultiválni, hanem egyes napirenden levő politikai, vagy tudományos kérdéseket is fog felolvasások formájában a közönséggel megismertetni, ha kivált tágasabb teremben rendezi ilyen üléseit.

A felolvasó ülésen Rádl Ödön elnök ki a Kolozsvárott tegnap tartott Szentmarjai-féle sajtóügyi tárgyalás miatt nem jelenhetett meg, Sipos Orbán elnökölt.

Az első felolvasó Gyalokay Lajos volt, aki egy nagyobb tanulmányából mutatott be »az ember« czimmel egy részletet. Utánna Nagy Márton r. tag olvasta föl Bölöny József néhány szép népdalát. A szép költemények, valamint a felolvasás zajos tapsot keltett.

Végül dr. Adorján Ármin, a társaság titkára olvasott föl egy szellemes, könnyed csevegést a csunya nőkről. Felolvasását, mely a kényes kérdést mindvégig érdekfeszitően és kellemesen tárgyalta, a közönség zajosan megéljenezte.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Január 3. Szépitési egylet vál. ülése d. u. 5-kor.
» 10. A »Szabadság« sajtópere.
» 17. Bittner Ferencz sajtópere Szügyi József ellen.

* **Gyertyaszentelő Boldogasszony**. A katholikus egyház annak az emlékét üli ma, mikor a gyermek Jézust; születése után 40 nappal Mária felvitte a jeruzsálemi templomba, hogy ott Mózes törvénye szerint az Urnak bemutassa. Az öreg Simeon felismerte a kisdedben a Megváltót, karjaira vette és hálát adott az Istennek, hogy láthatták szemei a világ világosságát. Az egyház e napon gyertyát szentel. Az olaszi plébánia templomból körmenet vonul ki s megkerülik a templom előtti fájdalmas szobrot, A többi templomokban ünnepélyes istentiszteletek. A nép a mai napból jósol. Azt tartja, hogy Gyertyaszentelő boldogasszony napján a medve elhagyja barlangját s ha napos időt talál, vissza megy odujába, mert hat hétig még erős tél lesz. Mig ha e napon borus az ég, — vége a télnek.

* **Uj nemes**. Király ő Felsége Sajatovics Dániel százados és magyar testőrnek, valamint törvényes utódainak a magyar nemességet a »jezerniczei« előnével adományozta.

* **Előléptetés**. Beöthy László főispán Ambrus György II. osztályu irnokot első osztályu irnokká léptette elő.

* **Kitüntetett alispán**. Becze Antal Csikvármegye alispánjának, a közügyek terén szerzett érdemei elismeréseül a III. oszt. vaskorona-renddel tüntette ki a király.

* **Vidéki hirlapirók szövetsége**. Nagy buzgalommal készülnek a nagyváradi ujságirók a február 24-iki hangversenyre, mely igazán párját ritkitó farsangi mulatság lesz. A közreműködők, Gál Gyula, Deli Emma, György Ilona, Megyeri Dezső, Örley Flóra és Rontai Boriska már előző napon Nagyváradra érkeznek és tiszteletükre az estélyt rendező hirlapirók február 23-ikán társasvacsorát rendeznek. A legutóbb tartott gyülésen ismételten megállapodtak abban, hogy az estélyre külön meghivót nem bocsájtanak ki; a helyárakat pedig következőleg állapitották meg: Zártszék 3 frt. Földszinti ülőhely 2 frt. Állóhely 1 frt. Karzat 50 krajczár. Felülfizetések a hirlapiró-szövetség javára köszönettel vétetnek és hirlapilag nyugtáztatnak.

Egyébként nap-nap után nagyobb örömmel tapasztaljuk, hogy a miként a többi nagyobb vidéki városokban, ugy Nagyváradon is elősegiti a közönség azt a nemes czélt, melyet a »Vidéki Hirlapirók Szövetsége« tüzött maga elé, hogy tudniillik a vidéki ujságirók nyugdijáról és anyagi existencziájáról gondoskodjék. — Ujabban a »Polgári takarékpénztár« küldött nagyobb adományt a vidéki hirlapirók szövetsége javára és a szép példát értesülésünk szerint követni fogják a többi nagyváradi pénzintézetek és társaságok, melyek közül többen a szövetség alapitó tagjainak sorába lépnek 100 forinttal. Évenkinti 5 forinttal ujabban következők léptek be a szövetség pártoló tagjainak sorába:

Dr. Berkovics Ferencz (3 évre).
Dr. Konrád Márk (3 évre).
Dr. Várady Zsigmond (3 évre).
Glacz Antal (3 évre).
Dr. Gyémánt Jenő (3 évre).
Dr. Kornstein Lajos (1 évre).
L. E. Ruutz Rees (2 évre).
Dr. Berkovits Miklós (1 évre).
Dr. Moskovits József (3 évre).
Markbreit Jenő.
Ländler Ferencz (2 évre).
Dr. Márkus László (3 évre).
Dr. Radó Ignácz (1 évre).
Czeglédi Sándor (2 évre).
Dr. Kovács Jenő (1 évre).
Schwartz Ferencz (1 évre).
Steiner M. Albert (1 évre).
Aufricht Mór (1 évre).

Azok, a kik a szövetség alapitó vagy pártoló tagjainak sorába ohajtanak, bármely nagyváradi lap szerkesztőségében aláirhatják az ivet.

* **Uj regényünk**. Ma kezdtük meg *Kolping Adolfnak*, a kath. legényegyesületek megteremtőjének, *„A koldus halála“* czimü elbeszélését közölni. Az az eszményi czél, mely e jeles férfiut vezette tetteiben, az lebeg szemei előtt akkor is, midőn ir: az emberiség boldogitása szoczialis téren. Azért veszi Kolping jelen elbeszélése alapeszméjeül azt az igazságot, mely egyik kulcsa a szoczialis kérdés szerencsés megoldásának: hogy az ember lehet megelégedett, lehet boldog még akkor is, ha szegény! Jól esik a léleknek az elbeszélésben a vallásosság melege is, mely kirivó ellentétet képez a mai irányzattal szemben.

* **Kinevezés**. Dr. Beőthy László főispán Bozóky Géza jogszigorlót és Nagy Zoltán végzett joghallgatót Biharvármegyéhez közigazgatási gyakornokokká nevezte ki. Előbbit a központba, utóbbit pedig a berettyó-ujfalui szolgabirói hivatalhoz osztotta be szolgálattétel végett.

* **A v.-velenczei ovoda èpitése**. Váradi-Váralján a jelenlegi községi ovoda már régen alkalmatlan és szük s igy a város gondoskodik megfelelő uj helyiségről. A községi iskola tágas kertjéből hasitottak ki egy területet. A főmérnök első izben két teremmel és megfelelő helyiségekkel tervezte az óvoda épületét, de a költség 20 ezer forintra rugott volna. Ujabban egyszerüsitette a főmérnök a terveket s most 10353 frtból fogják kiépiteni. Az árlejtést legközelebb kiirja a tanács.

* **A megyei tisztviselők fizetésemelése.** Abauj-Tornamegye kezdeményezésére megindult a mozgalom az országban a vármegyei tisztviselők fizetésének felemelése iránt. Legujabban Szabolcsmegye közgyülése határozta el, hogy feliratot intéz a fizetésemelés tárgyában az országgyüléshez és a belügyminiszterhez. A terjedelmes feliratot pártolás végett Biharmegye törvényhatóságának is megküldötték

* **Magyar orvos külföldi gyógyintézetben.** Dr. Bozóky Dezső budapesti orvost a görbersdorfi (Porosz-Szilézia) Brehmer-féle gégegyógyintézethez f. évi márczius 1-től kezdve segédorvosnak szerződtették az intézet tulajdonosai.

* **Rádl Ödön egy kolozsvári sajtópernél.** Kolozsvárott nagy érdekü sajtóper tárgyalását kezdték meg tegnap. Szentmarjai Dezső marosvásárhelyi kir. törvényszéki elnökre vonatkozólag a lapok olyan közleményeket hoztak, a melyek által Szentmarjai becsületében sértve érezte magát. A sértő közlemények szerzői ellen sajtópert inditott s képviseletével Rádl Ödön jeles kriminalistánkat bizta meg. Rádl Ödön tehát mint a magán vádló ügyvédje szerepel a sajtótárgyaláson.

* **Pályázat postamesteri állásra.** A nagyváradi posta-távirda igazgatóság pályázatot hirdet a hagymádfalvai posta-mesteri állásra. A feltételeket közli a posta-távirdai Közlöny.

* **Hogyan tánczolnak az udvarnál?** Ismeretesek számos leirás után, hogy milyenek szoktak lenni az udvari bálok, sajátságos azonban, hogy azon kérdésre, hogy mikép tánczolnak, tulajdonképen még egyetlen riporter sem hozott tudósitást. Általában véve a tánczolás nem igen különbözik az előkelő polgári bálok tánczaitól. Az u. n. danses battes, melyeket ünnepélyes lassu lépésekben kell ejteni, mint például a menuette az udvarnál sem divatosak. Legfőbb táncz a keringő. Ügyesebb keringőtánczosok, mint minők az udvarnál vannak, másutt bajosan láthatók. A keringő előtánczos ez idő szerint br. Dobrzensky, a testőr gárda egyik főhadnagya, ki valóságos valzer-virtuóz. A keringő mellett szokásosak a többi tánczok majd mind, kivévén azokat, melyek erősen nemzeti jelleget viselnek magukon, vagy melyek igen élénk rythmusoknál fogva nem alkalmasak nagyobb tánczmulatságokba helyet foglalni, mint pl. az utóbbi években Angliából átjött Sir Roger. Csupán egy táncz tesz ez alól kivételt, az u. n. Lancier táncz. Ez a rendkivül kecses táncz versenyzik a négyessel s csupán azért nem képes ez utóbbit kiszoritani, mivel tánczolása rendkivüli figyelmet kiván. A cotillion szerepel az udvari bálokon is, keringő, polka, gyorspolka szintén előfordulnak. A talp alá való muzsikát

a Strausz-dinasztia szolgáltatja. Más komponista keringőjét soha sem játszák. A többi tánczhoz szükséges zenét Strausz Ede állitja össze, különféle operák ismerős melódiáiból.

* **A tüzérlaktanya épitése.** A tüzérlaktanya épitésére felügyelő bizottság tegnap délután ülést tartott Rácz Mihály főjegyző elnöklete alatt. Ez alkalommal a hatodik kereseti kimutatást vizsgálták felül, amely 18 ezer frtról szól.

* **A miniszter köszönete.** Devics József veszprémegyházmegyei apátkanonok a veszprémi kath. főgymnasium szegény, szorgalmas és jómagaviseletü tanulóinak segélyezésére és jutalmazására 600 frtot, a segélyzőegyesület alaptőkéjének gyarapitására pedig 100 frtot dományozott. A miniszter ezen adományokért elismerő köszönetét fejezte ki.

* **Felhivás és kérelem** mindazokhoz, kik a nagyváradi felső ker. tanintézetnek tavaszszal Egyptomba és a Szentföldre rendezendő tanulmányi utazásában résztvenni óhajtanak; amennyiben jelentkezésöket eddig be nem küldötték, sziveskedjenek ugyanazt a nagyváradi kereskedelmi tanintézet Igazgatóságához, 200 frt előleget pedig a Biharmegyei Takarékpénztárhoz legkésőbb e hó 8-ik napjáig beküldeni. Több oldalról érkezett kérdezésre azt is tudatjuk, hogy a hirlapokban ujabban gyakran emlegetett pestis-hirek feltétlen hitelességü értesüléseink szerint kellő értékre leszállitandók s hogy a mennyiben e baj magában Bombay-ban már több mint egy hónapja localizálva van s az összes betegek a szerum alkalmazása óta biztosan felgyógyultak, nem képez akadályt s az utazás a tervezetben megjelölt időben megtartatni fog. Kelt Nagyvárad, 1897. febr. 1. Propper N. János. igazgató

* **Névváltoztatás.** Spitz Henrik nagyváradi születésü, jelenleg budapesti lakos vezetéknevét »Hegyi«-re változtatta.

* **Szalóki Elek sikere Aradon.** Igaz és lelkes óvációknak volt tárgya vasárnap este az aradi szinkörben Szalóki Elek, a »Nagyvárad« munkatársa azon alkalomból, hogy az aradi közönségnek bemutatták »Selyem Ágnes«-t, Szalóki 3 felvonásos szinmüvét. A darabot tudvalevőleg Nagyváradon adták először szép sikerrel tavaly nyáron, most előnyösen átváltoztatva és énekszámokkal tarkitva mint énekes szinmü került szinre szenzációs sikerrel. A tapsok és éljenzések mintegy buzditani akarták »Selyem Ágnes« szerzőjét, hogy a kezdet sikerei után folytassa munkáját, mint szinmüiró, mert régen érzi szükségét a magyar drámairodalom az olyan tehetségeknek és büszkeségünk annál nagyobb, mert ezt az uj szép reményekre jogositó talentumot is a vidéktől fogja elhóditani a főváros, ahol a »Tél apó« nagy sikere után szivesen látják bármely szinházban az ő ezután megirandó müveit. Maga az előadás kitünő volt. Paulayné Adorján Berta, aki »Selyem Ágnest« játszotta, valósággal remekelt, de viharos tetszésben volt része jeles partnereinek, Hunyady Józsefnek (Czobor Imre), Tompa Kálmánnak (Darázs Miska) és Horváth Paulának (Selyem Lidi). Pompás alakot csinált Hangos Mózsiból, az öreg balatoni révészből Szendrei Mihály. Mindnyájuknak nagy része volt az előadás zajos sikerében. Mert ez a siker nem mindennapi volt, mert az aradinál alig van tartózkodóbb, müveltebb közönség a vidéken. Holnap, hétfőn a darabot megismétlik és müsoron tartják. A közönség határozott kivánságára, közelebb előadják Szalóki »Tél apó«-ját is. Az előadást a »Fehér keresztben« bankett követte, amelyet Szalóki Elek tiszteletére a szintársulat tagjai és az aradi hirlapirók rendeztek. Elsőnek Bács Károly köszöntötte fel Szalókit, mit Szalóki meleg szavakban köszönt meg. Tósztokat mondottak még: Kiss Ferencz (Leszkayra), Hrabovszky Lajos (P. Adorján Bertára), Benedek Árpád (Szalóki sikerére), Tompa Kálmán (Szántó Lajos váradi közgyámra), Szántó Lajos (Arad közönségére). A kedélyes este csak éjfél után ért véget.

* **Veszekedès közben agyonverte.** Az elmult hét péntekjén éjjel Nagyszalontán Fazekas fiakeres kocsisát halva találták; veszekedés közben egy másik fiatal ember agyonverte. Az esetről a következőket irják: Pénteken hajnalban Fazekas kinézett az istállóba, megnézni a kocsist. De azt nem találta sehol. Ahogy a szobába visszamegy, megbotlik a lába egy az udvaron fekvő, az éjjel esett fehér hóban sötétlő tömegben. Gondolván, hogy a legény tán ittasan került haza és az udvaron elbukva, most ott alussza ki mámorát, rángatja, költögeti, de hiába. A legény teste merev, hideg arczczal a föld felé fordulva fekszik élettelenül, mozdulatlanul. A megrémült gazda látván, hogy holttesttel van dolga, sietett a rendőrséget értesiteni, mely a helyszinén rögtön megjelenve, az előzetes vizsgálat nyomán konstatálta, hogy a legény fején és testén ütések és szurások, szóval külerőszak nyomai látszanak, mely körülmény arra a valószinüségre mutat, hogy Domján János, igy hivják a kocsist, egy verekedés áldozata. A holttestet pénteken felbonczolták. A rendőrség buzgó fáradozásának sikerült a tettest Fazekas Lajos kőmüvessegéd személyében kézrekeriteni, ki beismerte, hogy Domjánt czivakodás közben egy fokossal vágta főbe. A tettest átkisérték a nváradi törvényszék fogházába.

* **Járványos betegségek a városban.** Nagyvárad város területén január hó 2-ik felében összesen négy esetben fordult elő járványos betegség; és pedig a roncsoló toroklob 2, a vörheny 1 és a hökhurut 1 esetben.

* **Öngyilkos kereskedő.** Egy hetvenkét éves öreg ember követett el ma reggel öngyilkosságot. Stein Manónak hivják s a Károly-körúton a 3. számu házban lakott. A házbeliek lövést hallottak ma reggel a szobájából, mire benyitottak hozzá. Az öreg ember a földön holtan, véresen feküdt. Revolverrel főbelőtte magát. Öngyilkosságának okául egy hátrahagyott levelében azt irja, hogy most elsején ki kellett volna költöznie üzletéből és félt az anyagi tönkrejutástól.

* **A mentők szerelmes levele.** Tizenegy éves a leányka, de azért már olyan nagy a szive, hogy szerelmes a mentő egyesületnek valamennyi tagjába. Ezt nem is tagadja, hanem egy levélben, a mely ma érkezett az első segély házába, nyiltan meg is vallja a mentő bácsiknak. Az irás mellé öt förint is volt csatolva. Ezt a naiv és kedves levélkét alább közöljük, bár félünk, hogy a levéltitok megértésével fognak vádolni bennünket. Ime:

Kedves mentő bácsik! Kérem, ne vegyék rossz nézen, hogy én, a ki Friedmann Mór leánya és tizenegy éves vagyok, csak ily keveset küldhetek, de én a mentő bácsikat nagyon szeretem és ha majd olyan nagy leszek, mint a mama és sok pénzem lesz, akkor sok-sok pénzt küldök a mentő bácsiknak, mert maguk nagyon jók, mindig segitenek a szegény embereken. Isten áldja meg a jó mentő bácsikat. Tudják, a pénzt Béla bácsitól nyertem egy fogadáson. Alázatos szolgája Friedmann Aranka polgári iskolai növendék, Váczi-körut 29. sz.

* **A lift alatt.** Különös szerencsétlenség történt tegnap este a Károly-körúton a 9. számu házban. Glattstein szerelőmunkás föl akart szállni a liften. Kinyitotta az odavezető ajtót, de nem vette észre a sötétben, hogy a lift a magasban jár. Belelépett a mélységbe és erősen összezuzta magát. A mentők bevitték a Rókus-kórházba.

* **Egyptom piramisai.** Az emberlakta föld legóriásibb kőépitményeiről időszerünek véljük a megemlékezést azon alkalomból is, mert néhány hét mulva a nagyváradi ker. akadémia vezetése alatt a magyar előkelő társadalom számos tagja utazik Egyptomba és a Szentföldre az ó-világ csodáinak s a keleti égalj bájainak szemlélésére. Az ut Kairóból, a világ legérdekesebb városából, a Nilus pompás hidján és Geizirek és Psulák-szigeten át vezet, a kirándulás ide-oda 5 órát igényel. Fogatok, tevék és fehér öszvérek szállitják a magyar utasokat a pirámisok tövében épült legmodernebb hotelig (Menáhouz-hôtel). Ennek közelében emelkedik a 3 legnagyobb piramis. Közöttük s a föld minden épitménye között legnagyobb *Cheops* piramisa. Az egyptomiak *Chufu-chut*-nak Chufu fényhelyének nevezik. Alapvonala e rettenetes háromszögnek 227·5, magassága 137 méter. Köbtartalma 2.325,000 köbméter kő, melyet millió rabszolga kéz tört a mokattami és furrai kőbányákból. A *Chefre* piramis az Egyptomiaknál ur, azaz tekintélyes, 210·5 m. alakban 136·4 méter magassággal; a 3-ik *Menkara*, az Egyptomiak her, felső-nek nevezik, magassága 108, alapja 162 méter. A keleti utazásban résztvevő magyar turisták közül többen fogadtak, hogy mindhármat megmásszák. Vederemó.

* **Villamfény a templomban.** A villanyos világitás napról-napra terjed a városban, már t. i. *Szombathelyen*, főkép a magán lakásokban. A mult héten a sz. *Ferenczrendüek kolostorába és a templomba* is bevezették s ez utóbbiban a csilláron alkalmazott 12 drb egyenkint 16 gyertyafény erejü izzó lámpa majdnem nappali fényt áraszt a templom hajójában. Ezen kivül a szentélyt és a szószéket is villanyos izzó lámpák világitják meg.

* **Félmillió dollàros bál.** New-Yorkból jelentik, hogy Bradley-Martin, egyike New-York leggazdagabb embereinek, a napokban nagy történeti álarczos bált ad, a melynek költségeire félmillió dollárt szánt. Mrs Witthney, New-York leghiresebb szépsége XIV. Lajos udvarának hires hölgyét, de Lillery asszonyt fogja ábrázolni. Ez a bál mostanában politikát s minden egyéb szenzációt háttérbe szoritott. Egész New-York nem beszél másról.

* **Hamis egy forintosok.** Az egész országban a hamis egy forintosok nagy számmal vannak forgalomban. A hamisitványok ólomón ötvözetből vannak verve, osztrák verettel, 1873. évszámmal. Szinük szürke s különösen arról lehet felismerni, hogy rendkivül könnyüek (9.99 gr.) és nincs körül szélirás rajtuk. Különben a hamisitvány kitünő utánzat.

* **Szélhámos cselédleány.** Néhány hónappal ezelőtt *Palkovics* szappanfőzőnél szolgált egy *Szakács* Erzsébet nevü cselédleány. Azonban innét állitólag 30 frtot lopott, de a törvényszék felmentette. Ekkor elment Váradról s csak tegnap láttuk viszont, amikor is beállitott Pollák Zsigmond kereskedőhöz s egy czédulát nyujtott át neki, melyre a következők voltak felirva: »Legyen szives kiszolgálni egy téli kendőt, egy ruhához való selyem szövetet *és kölcsön 18 frtot. Palkovicsné.*« Ez a tizennyolcz forint szeget ütött a kereskedő fejében s inasát elküldte Palkovicsékhoz, kik megütközéssel fogadták a hirt s a házigazda nyomban felismerte régi cselédjét. Azonnal elfogták és átkisérték a rendőrséghez, honnét átvitték az ügyészséghez.

* **Öngyilkos hetes.** Böszörményi Lajos nagyváradi lakos, tanyájáról egy fiatal hetest hozott be. Azonban nem igen szeretett dolgozni és a sok pihenésért megszóllitotta s egyuttal figyelmeztette, hogy igy nem tarthatja a házánál. A hetes nagyon szivére vette a dolgát s vasárnap reggel gazdája közép-utczai lakásán felakasztotta magát. Beszállitották a bonczházba, hol tegnap tartották meg az orvosrendőri bonczolást. El is temették tegnap délután.

* Kert-utczán **Markovics Mór** parti-áruk raktárában a csődtömegekből megvett áruk, melyek már eddig is 50%-al olcsóbbak, mint bárhol, üzlet átalakitás miatt becsáron alól bármely árban árusittatnak ki, mely ritka kedvező alkalomra a nagyérdemü közönség b. figyelmét felhivjuk.

Szerelmi tragédia a fővárosban.

— Saját tudósitónktól. —

Budapest, február 1.

Ez az a régi történet,
Mely mindig uj marad
S a kivel megesik:
A szive megszakad . . .

Igen, a régi történet! Csak a szereplők ujak. Az a mindenható érzés, mely időkre és korokra, emberekre és népekre való tekintet nélkül feltétlenül uralkodók abban a négy rekeszizom által felosztott kis husdarabban, melynek szív a neve, ismét véres áldozatot követelt. Még ki sem hült a bukaresti színész holtteteme, ki kedvesével a halálba menekült s már megint martyrja van ennek az észbóditó szenvedélynek, mely csak az élet utolsó szikrájával, a megmeredt hidegülő testből röppen tova, miután mindent, de mindent összezuzott az élet iránt fogékony, gyönyörökért és nagy ideákért hevülő organizmusban.

Egy ifju pár keresett ismét orvosságot szive bajára a rettenetes, néma halálban. A rémes tragédia női áldozata a leánya egy városunkban szélesebb körben ismert és innen csak nemrégiben Pestre költözött előkelő urnőnek. A szerencsétlen anya a napokban is itt tartózkodott Nagyváradon, honnan most a gyászsürgöny hivja vissza a fővárosba szegény kiszenvedett leánya holttestéhez.

A megrenditő tragédiának részletei pesti tudósitónk értesitése nyomán a következők:

Az özvegy és leánya Pesten.

A mult év november havában történt, hogy özv. Kabos Farkasné, szül. Lakatos Róza, nagyváradi gazdag háztulajdonosnő, hogy közelebb legyen fiához, tehát anyai gyengéd szeretetből, Budapestre költözött. Fia ugyanis a budapesti 16 sz. huszár ezredben szolgál. Kabosné Pestre érkezvén a József-utczában vett magának lakást, melynek 81. számu házában a második emeleten vett ki egy szegényebb lakást a maga és Ilona nevü gyönyörü szép fiatal leánya számára. A mama és leánya nagyon egyszerü visszavonult életet élt a fővárosban. Csak fiukat látogatták meg olykor-olykor, vagy ez őket, különben nyilvános helyekre sohsem jártak. Családi körüket hüséges vén cselédjük Orosz Julia egészitette ki. Volt azonban valaki a ki sürübben kezdett egy idő óta a házba bejárogatni a családnak még Váradon való tartózkodása idejéből jó ismerőse bizonyos Polgáry Miklós nevü zilahi fiatal ember. Polgáry mióta a családdal a fővárosban özszetalálkozott, hevesen kezdett a leánynak udvarolni, s a szép Kabos Ilona is viszonozta az ifju szerelmét. Szerelmük csakhamar erősebb és hatalmasabb lángra gyuladt, sem hogy Ilona anyja, ki mindent elkövetett arra, hogy leányában a szerelmet elfojtsa, ez érzéssel megbirkózhatott volna. Végül az anya, nem találván más eszközt, hogy az előtte gyülöletes Polgárytól szabaduljon, a fiatal embert kemény szavakkal kiutasitotta házából.

A szerelmesek levelezése.

Az egymást halálra szerető két ifju lélek a szigoru parancs daczára is folytatta és fentartotta a viszonyt. Többször találkoztak az anya háta megett és rendes levelezést folytattak egymással. A levelezés módja az volt, hogy a leány az imádójának szóló levélkéket az ablakon át az utczára dobta. Két ilyen szerelmes levelet az öngyilkos ifju zsebeiben meg is találtak. Az egyiknek szövege ez: »Vigyázzon magára! Inkább kimegyek én délután, csak menjen el!« A másik levél igy szól: »Mama itthon van. Vigyázzon magára kedves öngyilkos-jelölt. Remélem, jól érzi magát?«

Készületek az öngyilkosságra.

Ezen levelek hangjából nyilvánvaló, hogy a szerelmesek az öngyilkosságra régóta készültek. Polgáry mindig hordott magánál revolvert. Csak az alkalmat várta, hogy leszámoljon az élettel. Ez az alkalom nemsokára meg is jött. Január 25-én ugyanis Kabosné kifizetvén itteni házbérét, Nagyváradra utazott, hol neki a Sztaroveszky-utczán két háza is van. Ezeket bérbeadandó utazott az özvegy a mult hó utolsó napjaiban Nagyváradra.

Magukra hagyatva.

Kabosné elutazása óta a szerelmesek sürübben találkoztak egymással. Polgáry mindennapos lett a háznál és csodálatos, hogy ezen találkák alkalmával folyton csak a halálon és öngyilkosságon járt az esze. Ugy látszik, hogy a fiatal orvosnövendék már napok óta készült végrehajtani a szomoru tettet, de ebben vagy megijedt szerelmesének ellenszegülésére, vagy az öreg házi cselédnek jelenléte és őrködése megakadályozta. Tegnap este is tizenegy óráig időzött a leánynál Polgáry. A cseléd ki már sejtette az ifjak sötét szándékát, összetett kézzel könyörgött előtte, hogy távozzék és ne jöjjön többet a házukba. Az öreg asszony különben folytonos remegésben élt azóta, hogy Polgáry zsebében egy izben töltött revolvert talált s azt sikerült neki kilopnia. A fiatalok akkor azzal akarták őt megnyugtatni, hogy csak egyszerü játékszer az egész.

A katasztrófa.

Ma reggel 9 óra óta a fiatal ember ujra kedvesével időzött. Az öreg cseléd folyton mellettük volt, csak egy-egy pillanatra ment ki a konyhába, hogy az ebéd után nézzen. Féltizenkettőkor még a leány is kiment a konyhára és személyesen vágta fel a tésztát a levesbe. Mielőtt visszatért volna a fiatal emberhez, még ezeket mondotta a cselédnek: »Nagyon félek Julcsa, csak már elmenne Miklós!« A leány erre visszament a szobába, mig a cseléd künnmaradt befőzni a levest. Alig hogy azonban Ilonka után az ajtó becsukódott, hirtelen két egymásután dördülő lövést hallott a szobából. Egy pillanat alatt felrántotta az ajtót, rémültében még annyi időt sem vett magának, hogy a földön heverő öngyilkosok sérülését megvizsgálja, hanem lélekszakadva házmesterért és rendőrért rohant.

A vizsgálat.

A telefonon értesitett VIII. kerületi rendőrségtől legott a véres eset szinhelyére érkezett Krecsányi kerületi kapitány Rákosi Béla rendőrorvos kiséretében. A hatóság emberei megállapitották, hogy Polgáry azonnal, Kabos Ilona pedig a lövés után 10 perczczel meghalt.

Hogy ki lőtte ki a revolverből a golyókat, az ifju-e, vagy a leány, vagy mindaketten egymásután, nincs megállapitva. Mind a kettőjüknek ugyanazon a helyen: a jobb halántékon ment be a 9 miliméteres lovassági forgópisztoly golyója. A leányt az ablak mellett, a fiatal embert a szoba közepén találták elterülve egyforma helyzetben, közöttük hevert a földön a halált okozó fegyver.

Az áldozatok.

A nagy közelségből kilőtt, szokatlanul nagy golyó annyira összeroncsolta az áldozatok arczait, hogy a rendőrség kiküldöttei csak Kabos Ilonának a falon függő képéről, melyen ez oláh fátának van feltüntetve, itélhették meg, hogy milyen szép kis teremtés dobta el itt magától az életet.

A divánon egy magyar daloskönyv feküdt. A könyv 480. lapján Vajda János »Szerelem« czimü verséből a következő négy sor kék czeruzával volt aláhuzva:

Szeretlek, bár tőlem e szót
Nem fogod te hallani,
Hogy te ezt nem értenéd meg:
Sugja nekem valami.

Ebben az idézetben van benne az öngyilkosság végzetes rugója.

A daloskönyv mellett a kanapén a »Nagyvárad« képes naptára feküdt s rajta a leány reszkető keze vonásával a következő szavak: *„Minek is van szív és a szivben szerelem.“*

Az öngyilkos fiatal emberről eleinte azt hitte a rendőrség, hogy Blomberg Frigyes báró joghallgató, mert az asztalon több okirat hevert, igy pl. index és katonakönyv, mely ezen a néven volt kiállitva. De Blomberg bárónak az öngyilkos zsebében talált távirata kideritette, hogy az öngyilkos csak szivességből vállalta el barátja iratainak rendezését. Polgáry Miklós zsebében ezenkivül egy csomagot és két levelet is találtak. A csomagon és az egyik levélen ez a felirás olvasható: »Özvegy Polgáry Károlynénak, Zilahra, saját kezébe. Sürgős.« A másik levélen csak annyi volt: »A megtalálónak.« Ezt a levelet felbontotta a rendőrség és tartalmát elolvasta. A levél igy hangzik: »Közös akarattal haltunk meg. Ilona — Miklós.«

A halottakat a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották. A gyászba borult két özvegy anyát pedig táviratilag értesitették gyermekeik szomoru tragédiájáról.

TANÜGY.

Ertesités. Azon tisztviselő urak, kik a minősitésről szóló törvény értelmében az államszámviteltani államvizsgálatot kötelesek letenni, ezennel értesittetnek, hogy az államszámviteltan a nagyváradi kir. jogakadémián a f. 1896/7 tanév második felében fog előadatni. A beiratás végett az igazgatónál kell jelentkezni f. é. február 1—8-ig, tandij 5 frt. Kelt Nagyváradon, 1897. február 1. A kir. jogakadémia igazgatósága.

IRODALOM.

A keresztény családanyák könyvét, mely Dupanloup orleansi püspöknek a ker. női méltóságáról és kötelességeiről értekező 30 szent beszédet foglalja magában és kiterjed a női hivatás minden ágára, ajánljuk a főtiszt. papság és a ker. családok szives figyelmébe. A világban élő keresztény nőnek e münél hasznosabb és szükségeinek megfelelőbb olvasmányt alig ajánlhatnánk. A csinos kiállitásu, 25 ivre terjedő mü ára füzve és bérmentesen szállitva 1 frt 20 kr. Megrendelhető Szatmáron a kiadónál, Aiben Mátyás, gymn. nyug. igazgatónál.

SZINHÁZ ÉS MÜVESZET.

Ámon Margit szerződtetése. *Ámon* Margit végzett sziniskolai növendéket ki tavaly nyáron rövid vendégszereplésével annyira meghóditotta a váradi közönséget, *Leszkay* András aradi szinigazgató f. évi április havától szerződtette társulatához, igy az idén nekünk is alkalmunk lesz az egész idény alatt játékában és énekében gyönyörködni. Ámon Margitot több fővárosi szinház igen előnyös ajánlatokkal kinálta meg,

ő azonban Blaháné tanácsára Leszkay ajánlatát fogadta el, mivel még egy-két évig vidéki szinpadokon óhajtja fejleszteni tehetségét. A fiatal müvésznő, ki városunk szülötte f. évi április 4-én lép fel először Aradon.

MULATSÁG.

A 48-as Nèpkör tánczestélye.

Vasárnap fesztelen, jókedvvel folyt le a nagyváradi 48-as Népkör tánczestélye a Zöldfaszálloda nagytermében. A polgárság szine-java megtöltötte a tágas termet s Dula Miklós pompás zenéje mellett vigan járták a különféle tánczokat. A négyeseket 80 pár tánczolta. Czeglédy kitünő étkei és italai elismerést arattak. A mulatság reggelig tartott.

Jelen voltak:

Asszonyok: Szentpéter, Istvánné, Krugstein Jakabné, Hirsch Ignáczné, Pápai Istvánné, Horváth Ferenczné, Nagy Józsefné, Ujváry Vilmosné, Máthé Jánosné, Erdélyi Józsefné. Feczkó Jánosné, Deutsch Jakabné, Rezner Istvánné, Spák Jánosné, Pataky Józsefné, (B.Ujfalu) Papp Jánosné, Tamás Jánosné, Nagy Imréné, Gulyás Károlyné, Kolomaznyik Jánosné, Bene Jánosné, Tomozer Mihályné, Tomozer Lajosné, Daday Józsefné Tóth Albertné, Schlik Ferenczné, Neuheuser Károlyné, Rimóczy Józsefné, Kiss Dávidné, Dióssy Ferenczné, Mojses Alfrédné.

Leányok: Szentpétery Juczika, Krugstein nővérek, Hirsch nővérek, Széles Ilona, Pápay Mariska, Horváth Róza, Nagy Ilonka, Bitera Vilma, Modi Mariska, Zilahy Vilma, Bónis Mariska, Erdélyi Róza, Rezner Róza, Deutsch Etel, Reisch Etelka, Sipos Mariska, Balázs Mariska, Nagy Katalin, Pataky Mariska, Pataky Hermina (B.-Ujfalu) Papp Juliska, Tamás Erzsike, Nagy Vilma, Gulyás Róza és Mariska, Kolomaznyik Mariska, Bene Mariska, Tóth Mariska, Natházy Róza, Rimóczy Mariska, Pázmán Gizella, Veres Vilma, Mojses nővérek.

Bál a Fèlix-fürdőben. A farsangból a vidék is kiveszi részét; mindenfelé vigalom, mulatság. A Félix-fürdőben ma, kedden este tartják meg a batyu-bálat, a melynek jövedelmét a p.-szt.-mártoni iskola javára fordítják. A bál sikeréért legtöbbet fáradoznak Kernácsné és Bibóné urhölgyek s igy a kitünő eredmény biztositva van. A pompás mulatságra Nagyváradról is sokan fognak kirándulni.

A romàn ifjuság bálja. A farsang egyik látogatott és sikeres bálja lesz a mai. A n.-váradi román ifjuság tartja hangversenynyel egybekötött tánczestélyét a »Fekete Sas« nagytermében. Nagyszámu közönség szándékozik résztvenni s igy valószinüleg a siker ez alkalommal is biztositva lesz. Több zene és énekdarabot s ezenkivül egy egy felvonásos kis vigjátékot is elő fognak adni. A mulatság 8 órakor kezdődik s hangverseny után kezdetét veszi a tánez.

Farsangi naptár.

Február	2.	A román ifjak hangversenye és tánczestélye a Sasban.
»	2.	Batyubál a Félix fürdőben.
»	6.	A Réti Népkör bálja a Zöldfában.
»	7.	Református bál a Sasban.
»	13.	Jurista-bál a »Fekete Sas« termeiben.
»	13.	A belényesi magyar kaszinó tánczestélye.
»	20.	A Kereskedelmi Csarnok házi estélye.
»	20.	Posta- távirda altisztek és szolgák tánczestélye a Zöldfában.
»	24.	Hirlapirók hangversenye.
»	27.	Tiszti estély a Kereskedelmi Csarnok helyiségében.

Igazságszolgáltatás.

Inkriminált vers. A Népszava kalendáriuma közölte Szilágyi Gézának Éjféli mise czimü versét, a melyet az ügyészség vallás ellen való kihágásért inkriminált. Az ügyészség e miatt a kalendáriumokat lefoglaltatta, s kiadóját Vankó Károlyt vallás ellen való kihágásért szintén pörbe fogta Gajzágó Manó kir. táblai biró s bünfenyitő járásbiróság vezetője, ma tárgyalta azt a pört s Vankót huszonöt forint pénzbüntetésre itélte.

Gyermekek a bünügyi tárgyalásokon. A törvényszék bünügyi végtárgyalásai rendszerint nyilvánosak s a közönség nemcsak Nagyváradon, hanem más törvényszékeknél is látogatja azokat. Az ilyen tárgyalások már természetüknél fogva olyanok, hogy éppen nem alkalmasak a zsenge gyermekek erkölcsét szilárditatni. Sehol nem is láttuk, csak Nagyváradon, hogy 12—14 éves gyerkőczök, a helyett hogy az iskolakönyvet forgatnák, félnapokon keresztül hallgatják a bünügyi tárgyalásokat. A bün minden nemét, a gazemberek rafineriáját, sokszor trágár dolgokat élvezettel lesik ezek a szó szoros értelmében gyermekek; köztük nem egy még térdig érő harisnya nadrágot visel. Sokat tehetnek ennek meggátlására a tanitók és tanárok, ha szigoruan eltiltják a tanulóknak a törvényszéki tárgyalások látogatását. De ez csak részben vezetne czélhoz; a törvényszék bünügyi osztályának vezetője egyedül hivatott arra adott jogánál fogva, hogy az oda éppen nem való éretlen gyermekeket kitiltsa a tárgyaló teremből. Ez által hálára kötelezi a szülőket s hasznos szolgálatot tesz a közerkölcsnek.

Felgyujtotta a saját házát. Irinie Tógyer Kisházán, Zsorda Mihálynak 46 frtjával tartozott s ez követelte a pénzét s fenyegette, hogy meg nem fizetés esetén eladatja a házát. Irinie bosszujában előbb az istálóját aztán a házát gyujtotta fel, hogy el ne liczitálják. A tüz következtében, a szomszéd ház is leégett. A nagyváradi kir törvényszék ezért Iriniét *2 évi fegyházra itélte.*

Valtóhamisitó asztalos legény. Tóth Lajos a biharmegyei takarékpénztárhoz egy váltót nyujtott be leszámitolás végett. Azonban kisült, hogy a váltó hamis és nyomban letartóztatták. Megelőzőleg a vasutnál meglopta 39 frt erejéig a trafikot s igy mindkét ügyben tegnap tartották meg a végtárgyalást. A fiatal 21 éves váltóhamisitót, tekintetbe véve fiatal korát és büntetlen előéletét, összbüntetésül egy évi börtönre itélték.

Dávid és Góliát. Az Ujvásár-téren a mult tavaszszal egymásután három kocsislegény ölelte keblére Federbusch Salamont s egyhangulag konstatálták, hogy szebb Federbuscht álmukban sem láttak. Viszont Federbusch, a mint a harmadik kocsis lefejtette róla ölelő karjait, fájdalmasan konstatálta, hogy arany órája láncostul nyomtalanul eltünt. Bánatában mit tehetett egyebet, hivta Pető Lajos rendőrt, hogy a három barátságos képü legényt tartóztassa le. Mire Pető az ujvásártérre ért, csak az egyiket, Zimmermann Györgyöt találta ott, a másik kettő már kereket oldott. A rendőr beérte az egyikkel is és Zimmermannt be akarta kisérni. A mint egymással szembe állottak, az embernek önkéntelenül két ókori gentleman: Dávid és Goliát jutott az eszébe. A rendőr egy széles vállu, termetes ember, valóságos óriás, a kocsis egy vékony dongáju, alacsony legény. És a mi ezután történt köztük, az még szemléltetőbbé tette a bibliai jelenetet: a vézna kocsis ugy képen ütötte a hatalmas rendőrt, hogy menten összerogyott. Kovács Ferencz rendőr kollégiális támogatásával valahogyan föltápászkodott a porba hullott Góliát s a kettőjüknek sikerült a hős Dávidot lefülelni és bekisérni. A vizsgálat rablás és hatóság ellen való erőszak miatt indult meg ellene, de nem tudták rábizonyitani, hogy amabban része lett volna s azért csak hatóság ellen való erőszakért került a vádlottak padjára. És a mint Pető rendőr ma elmondotta az itélőtanácsnak, hogy miképpen ütötte le őt a vádlott, Czárán elnök csodálkozva igy szólt:

— Ez a vézna ember ütötte volna le magát?

— Biz az ugy történt, felelte szégyenkezve az óriás s aztán, hogy a kellemetlen epizódról többé szó se legyen, hirtelen hozzátette: Hanem megkérem alássan a tekintetes törvényszéket, ezt az embert nem Zimmermannak, hanem Zimmerhausernek hivják.

— Igaz ez? — kérdezte az elnök a vádlottól.

— Igaz.

— Akkor miért irta alá magát a jegyzőkönyvön Zimmermannak?

— Megkérem alásan a tekintetes törvényszéket az irodában azt mondták, hogy Zimmermannak hivnak, hát én ráhagytam.

A törvényszék egy hónapi fogságra itélte a vádlottat.

REGENY-CSARNOK.

A koldus halála. 1

KOLPING ADOLF után KERÉKGYÁRTÓ JÁNOS.

Furcsa egy dolog az a halál. Azt mondotta egyvalaki, hogy jól meghalni a legnagyobb müvészet a földön; az pedig bizonyos, hogy kevés ember ért e müvészethez. Minél nagyobb erővel vágnak az emberek neki az életnek, annál inkább lohadnak le, midőn az a túlvilági láthatatlan kopogtat a sziv ajtaján úgy, hogy belerendül a bomladozó test; s rendesen minél daczosabban néz az ember a világba, annál jobban aggódik, midőn a lélek az oszladozó testen keresztül az örökkévalóság felé néz. Szokása az a halálnak, hogy rákényszeriti az embert, miszerint belsejébe pillantson, a hol azután rendesen oly dolgokat vesz észre, melyekre nem igen szeretett soha sem gondolni; s a mit már feledett, előtünik oly frissen s tisztán mintha nem is mult dolog volna.

Innen van, hogy az ember ilyenkor azután elkezd számolni: összeadja élete minden vétkét, megszorozza viselt dolgainak rossz következményeit, levonja az ő ugynevezett jó tetteiből a csaló látszatot, elosztja a jót a rossztól. Nem csoda tehát, ha az ember oly kelletlenül érzi magát. S valóban, nem csekélység a halál. Ha vagyonod van, mind itt marad s mások fognak örömteli szivvel osztozkodni azon. Fényes állásod van: másokra marad. A tenger partján álltam egykor s láttam, mint szállnak be a hajóba jó ismerőseim. Még egyszer kezet szoritottunk, egymás nyakába borulva könnyeztünk s beszéltünk a viszontlátásról s nem tudom hogy, hogy nem mindnyájan Istenre s az örök hazára gondoltunk s a rendesnél istenesebb hangulatban voltunk. Ismerőseim mind jobban távolodtak a parttól s a hajóról integettek még, habár nem beszélhettünk, mert legerősebb kiáltásunkat sem értették többé meg a zugó habok miatt, melyek a parthoz verődtek, s mégis tovavitték a hajót. Végtére a hajó folyton kisebb lett, majd a magasba emelkedett, majd eltünt a hullámok közt. mig nem szemeim elől teljesen eltünt s hiába kerestem azt végtelen tükrén a viznek. Ekkor szivem elszorult s mindjárt a halálra gondoltam meg az örökkévalóságra, melyek tova viszik az embert az örökkévalóság nagy tengerébe s Isten tudja csak, hol köt ki s milyen sorja lesz. S elmentem a tengerpartról, mert úgy fájt a válás s leültem egy domb mögé, hogy ne lássam a tengert s felnéztem az égre hosszan, merevem. Mert ha az embernek fellobban a szive, csak az eget szereti látni s nem tud sehogy megbékélni a földdel.

Este lett, szelid, szép est, melyen az ég számtalan szemével úgy nézett a földre, mintha a végtelen messzeségből üdvözölni akarná az embert, s az embernek oly jól esik az üdvözlet. Minél tovább szemlélődtem, annál csodálatosabban éreztem magam: ismét a halálra gondoltam s az örökkévalóságra, mely sejtelemdús képét az égen irta le. Mily nagy az ég s mily kicsiny a föld; mily szép, mily pompás az ég, mily silány vele szemben a föld. S midőn eltávoztam oly benyomást tett mind ez lelkemre, mint az a komoly szent beszéd, melyet vasárnap a templomban hall az ember s az a nap nem távozik soha emlékezetemből. Azóta vonzódom a halálos ágyhoz, melyhez sokszor hivatlan is odaléptem, és sokat tanultam, sok hasznom volt belőle. Nem mintha örvendenék, ha egyik embertársam az örökkévalóság tenyerére száll,

kevés öröm van abban, midőn látja az ember, mily nehéz lezárni az utolsó számadást; de üdvös dolog. Egy alkalommal azonban különös öröm ért a halálos ágynál s ezt akarom elbeszélni, talán az olvasónak is hasznára leszen.

I.

István.

Diákéveim egyik utolsó szünidejében családi ügyeim miatt néhány napig szülőfalvamban kellett tartózkodnom. A kevés látogatással hamar készen voltam; hogy senkit se zavarjak munkájában, magánosan őgyelegtem a mezőn, vagy lepihentem az erdőben egy fa alá olvasva, gondolkodva; néha-néha keresztüljártam a falu néma utczáit, melynek csendje új volt s jótékony lelkemre. Nem volt egy darab szántóföld, melyet ne ismertem volna, nem volt az erdőben fa, melyhez ne vonzódtam volna, nem volt bokor a környéken, hol egykor fészket ne kerestem volna, nem volt ház a faluban, nem istálló, sem szín, melyet jobban ne ismertem volna, mint azt a nagy házat, hol a városban laktam, nem volt a községben tizenöt éven túl egy arcz sem, melylyel barátságos viszonyban ne lettem volna. Bárkivel találkoztam, volt vele fecsegni valóm. Most meg, a mióta tanultam s gyakran hosszabb ideig is távol voltam, még növekedett a szives közvetlenség, habár némi tisztelettel vegyitve és ha meg is esett valaha, hogy régi iskolatársak összekaptak a madárfészken stb. most minden feledve, elintézve volt.

Sétáimon a falun keresztül egy napon este felé egyik félrébb eső utczába jutok, hol a község szegényebb része lakik s melynek az a sajátsága, hogy nagyobbrészt különálló házikókból áll, itt-ott egy istállóval, máskülömben semmi nyoma a gazdasági épületeknek. Az utcza maga árokszerű út, mely a mezőre vezet ki.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Bánffy levele a bíróság előtt.

Budapest, febr. 1. (Saját tud. táv.) A Bánffy miniszterelnök ellen beadott feljelentés ügyében Gajzágó Manó járásbiró már legközelebb intézkedik. Egy könyomatos szerint két utja van az eljárásnak: vagy mint bünvádi eljárásra alkalmatlant félreteszik a feljelentést, vagy pedig a miniszterelnököt kikérik a képviselőházból, hogy az ügyben a tárgyalást megtarthassák. Jogász körök szerint valószinü, hogy a biró a félretételt fogja kimondani.

A kiegyezési alku befejezve.

Bécs, február 1. (Saját tud. táv.) A kiegyezési tárgyalásokat a két állam kormánya ma végleg befejezte. Minden vitás kérdésben megegyeztek. A tanácskozások eredményét április hóban terjesztik az osztrák és magyar parlament elé.

Muravjev Németországban.

Budapest, február 1. (Saj. tud. táv.) A birodalmi kanczellár Muravjev tiszteletére nagy ebédet adott, melyen a kir. herczegeken kivül résztvettek a többi között: az orosz követség tagjai, élükön Osten-Sacken gróf nagykövettel, báró Marschall porosz államtitkár, gróf Eulenburg főudvarmester, a diplomaczia képviselői stb.

Budapest, febr. 1. (Saját tud. táv.) Gróf Muravjev orosz külügyminiszter a hamburgi porosz követtel, gr. Walwitz-czal ma Kielbe érkezett, hol a német császár által audienczián fogadtatott. Muravjev innen Berlinbe tért vissza, onnan pedig Pétervárra utazott.

A szocziálisták gyülése.

Budapest, febr. 1. (Saját tud. táv.) A szocziálista földmüvesek ma folytatták gyülésüket Bokányi Dezső elnökletével. A második pont tárgyalásánál Szalai István orosházai földmüves beszélt az aratók nyomoráról. Követeli a munkaidő megröviditését, az éjjeli munka megszüntetését, a természetben való fizetés és robot eltörlését. A szocziálista kongresszus mai tárgyalását Papp Géza és gr. Szapáry László orsz. képviselők is végig hallgatták

A czárt operálják.

Budapest, febr. 1. (Saj. tud. táv.) A czár baja annyira elhatalmasodott, hogy most már kikerülhetetlen az operáczió. A czár fején támadt kinövést ennél fogva minél előbb mütét alá veszik.

A szerelmi dráma epilógja.

Budapest, febr. 1. (Saját tud. táv.) Stägermann Bernátot a gyilkos és öngyilkos bukaresti színészt atyja, ki vagyonos drezdai polgár és most érkezett Budapestre, Góthába viteti, hol elégetik s aztán hamvait Drezdában temetteti el. — Áldozatát, Miething Klárát a német konzulátus, hozzátartozói intézkedésére, Berlinbe szállittatja.

Kisiklott gyorsvonat.

Ujvidék, február 1. (Saját tud. táv.) A budapest—zimonyi gyorsvonat tegnap este kilencz órakor Pétervároadon kisiklott. Szerencsére katasztrófa nem történt, az utasok közül nem sérült meg senki, csupán több kocsi rongálódott meg. A mozdony csupán egy kocsival folytathatta az utját, a megrongált kocsikat a közeli ujvidéki állomásra szállitották.

Még egy szenzácziós hir.

Budapest, febr. 1 (Saj. tud. táv.) A Magyarország a Berliner Tagblatt nyomán egy a legtelsőbb körökben végbement botrányról ir. Eszerint az a hir szállong a magasabb társaságokban, hogy Koburg Lujza herczegnő, Stefánia trónörökösné nővére és Koburg Fülöp herczeg neje egy huszár főhadnagygyal Párisba utazott. A hirt a Pester Lloyd oda módositja, hogy Koburg Fülöp a napokban nejével Münchenből Bécsbe érkezett s innen együtt Rivierára mennek.

Bosszu egy expediczóért.

Budapest, febr. 1 (Saj tud. táv.) A Reutter ügynökségnek telegrafirozzák Egbor-ból (Afrika) hogy a Niger-Company flotillája a fullákk földének déli fővárosát Ladi-t megostromolta. A város bevétetett és földig lerombolatott 1200 rabszolgát megszabaditottak. A fuláh-k hatalma megtörve. Az expediczió most Bida városa ellen indul, mely északra fekszik a Niger folyótól.

Vonatkisiklás a lengyel határon.

Budapest, febr. 1. (Saj. tud. táv.) A stanislau-lambergi vonalon fekvő Jamenina nevü állomás közelében hamis váltó állitás folytán a 302. sz személyvonat kisiklott. A gép és 6 vaggon elszakadt a vonattól. Nagyobb katasztrófa nem történt, csupán a gépész szenvedett kisebb sérüléseket. A vasuti közlekedés átszállás utján történik.

KÖZGAZDASÁG.

A biharmegyei kereskedelmi-, ipar- és termény-hitelbank.

Nagyvárad egyik legrégibb és legelőkelőbb pénzintézete tartotta vasárnap délelőtt évi közgyülését s daczára a pénzügyi tekintetben sulyos évnek, az igazgatóság igen szép eredményt mutatott fel a közgyülés előtt.

Az elmult évben két jeles tagját vesztette el az igazgatóság: Grunwald Henrik meghalt, Tóth Dezső pedig közigazgatási birónak neveztetvén ki, eltávozott Nagyváradról.

A közgyülés legérdekesebb része volt a két igazgató tagság betöltése. Már hetek óta élénk vitatkozásokat keltett a részvényesek között. Négy jelölt között oszlottak meg a részvényesek: Markovits Antal, Pekánovits Imre, Léderer Dávid és Markbreit Sándor voltak kandidálva. Megválasztották igazgatókul Léderer Dávidot és Markovits Antalt.

A közgyülés lefolyása a következő volt:

A gyülés megnyitása után elnök Szabó József konstatálta, hogy letétetett 1396 részvény, 1098 szavazattal.

Jelen voltak:

Szabó József, Ficzek Lajos, Farkas Izidor, Reismann Mór, Kaczián K. I., Krausz D., Markbreit Sándor, dr. Radó Ignáez, Janky Antal, Bügler Vilmos, Mihelfy Pál, Steiner M. Albert, Weidlich István, Léderer Mór, dr. Mihelfy Lajos, dr. Berkovits Ferencz, dr. Hoványi Gyula, dr. Konrád Márk, Tóth Dezső, Pekánovits Imre, Kornstein Emil, dr. Edelmann Menyhért, Papp János, Hoffmann Ignácz, Balázsházy Bertalan, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Halász Kálmán, Brügler Jakab, Ifj. Schwartz Ábrahám, dr. Goldstein Sándor, dr. Gyémánt Jenő, dr. Márkus László, Reismann Jakab, Lévay Zsigmond, Roth János, Schwartz Ferencz, Léderer Dávid, dr. Schweiger Ede, Kolliner Dávid, Lopussny Gyula, Sonnenfeld Adolf, Fényes Manó, dr. Wallner Ödön, dr. Kovács Jenő, Hegedüs Géza, Lichtmann József, Stern Márton, Schwartz Jakab Budapest, Bognár Sándor, Schwarcz Jakab Élesd, dr. Sarkadi Lajos, Középessy Gyula, Weisz Ignácz, Spitzer Miksa, dr. Baróthy Ákos, Glatz Antal, dr. Barta János, dr. Weisz Márton, Diósy Lajos, Wachsmann Albert, Sándor Soma, Sztankovits József, Mandl Adolf, Wechsler Adolf, Lusztig Jakab, dr. Kálmán Szidor, Csató Zsigmond, dr. Várady Zsigmond, Zathureczky Albert, Mihelfy Adolf, Ternyei Antal, Rendes Vilmos, Schütz Albert, Laendler Ferencz, Ifj. Weisz Bernáth, Moskovits Emánuel, Kempner Mór, Munk Jakab, Ifj. Moskovits Mór, Király Viktor, dr. Moskovits József, Kovács Béla, dr. Berkovits Miklós, Weinberger Jakab, dr. Kálmán Arthur, Rees L. E., Grünwald Simon, dr. Kornstein Lajos, Keller József, Deutsch K. J., Róz Simon, Hermann Benedek, Weisz Gábor, Weisz Ernő, Dukes Salamon, Kurländer Adolf, Breider Ármin, Huzella Gyula, Czeglédy Sándor, Lakatos János, Aufricht Mór.

Első sorban Reismann Mór vezérigazgató felolvasta az igazgatóság következő jelentését.

Az igazgatóság jelentése.

Tisztelt Közgyülés!

Az elmult év, fennállásunk 28-ik üzletévéről szóló jelentésünket annak konstatálásával kell megkezdenünk, hogy a mult évben tartott rendes közgyülésünkön a mezőgazdaság és üzletforgalom kedvezőtlensége miatt kifejezett aggodalmunk tulzottnak nem bizonyult, mert a közepes termés, a szarvasmarha állomány értékének csökkenése és főleg a megyénket annyira sujtó sertésvész állandósága, a gazdasági életre továbbra is nyomasztó hatást gyakorolt.

Hogy ily körülmények közt piaczunk és környékén csak szórványos és ezek közt egy intézetünknél is nagyobb fizetésképtelenség fordult elő, egyrészt mezőgazdasági viszonyainknak erejét és kitartását bizonyitja, de másrészt érthetővé teszi, hogy a növekedő bizalmatlanság befolyása alatt kénytelenek voltunk saját tevékenységünkkel is lehetőleg korlátozni.

Ha mindannak és a már emlitett fizetésképtelenségből folyó leirás daczára, mégis kielégitő üzleteredményt vagyunk képesek előterjeszteni, ugy az csak a rendelkezésünkre állott forgalmi eszközök körültekintő és hasznot hajtó alkalmazásának tulajdonitható.

A jelentésünkhöz csatolt forgalmi kimutatásból kitünő üzletmenet elővigyázatunkból önként folyó váltóleszámitolás csökkenését és a jelzálogüzlet emelkedését tanusitja.

Az ezennel előterjesztett és a felügyelő bizottság által szigoruan és lelkiismeretesen felülvizsgált mult évi zárszámadások szerint a nyereség 71,700 frt 51 kr. E nyereség felosztása tárgyában inditványozzuk, méltóztassék alapszabályszerüleg: behajthatlan váltókoni veszteség leirására 10,860 frt 22 krt, a kétes követelések tartalékára 2,000 frt, az intézeti tisztviselők és szolga nyugdijalapjára 2,000 frt forditani; az igazgatóság és felügyelő-bizottság jutaléka fejében 7389 frt 20 kr összesen 22,249 frt 42 kr, kifizetni és fenmaradó 49,451 frt 09 kr tiszta nyereségből: osztalékul 2250 drb. részvény után 21 frttal 47,250 frtot, a tisztviselők és szolga jutalmazására 1600 frtot, jótékony és közmüvelődési czélokra 575 frtot, összesen 49,425 frt, felhasználni és a maradék 26 frt 09 krt az intézeti nyugdijalaphoz csatolni méltóztassék.

A jótékony czélokra szánt összeg terhére már a mult év folyamán adakoztunk: a helybeli női kereskedelmi tanfolyamra 40 frtot, a margittai ipartestületnek 5 frtot, továbbá juttatni kivánunk: a nagyváradi árvaház javára, a bank nevében tett alapitvány 11-ik részletéül 100 frtot, a biharmegyei jótékony nőegyletnek 30 frtot, a nagyváradi izr. nőegyletnek 30 frt, a nagyváradi kereskedelmi korodának 30 frt, a nagyváradi városliget fentartására 30 frtot, a nagyváradi koldusápoló intézetnek 30 frtot, a nagyváradi izr. betegápoló egyletnek 30 frtot, a nagyváradi gyermekbarát egyletnek 30 frtot, a nagyváradi Csesztivó-intézetnek 25 frtot, a nagyváradi ügyvédi kamara segély-egyletének 25 frtot, a nagyváradi községi tanitók segély-egyletének 25 frtot, a nagyváradi önkéntes tüzoltó egyletnek 25 frtot, a nagyváradi történelmi és régészeti egyletnek 25 frtot, a váradi elaggott iparosok menházára 25 frt, a biharmegyei népnevelési egyletnek 25 frtot, a nagyváradi népkönyvtárra 25 frtot, a nagyváradvelenczei és váraljai népkörnek 25 frtot, összesen 575 frtot.

Ezek után inditványozzuk, hogy a felügyelő bizottság jelentésének meghalgatása után:

a) az 1896-ik üzletévről előterjesztett zárszámadásokat helybenhagyni és e szerint

b) a veszteséget behajthatatlan váltókon 10860 frt 22 krral leirni

c) a fennmaradó nyereség feloszlatására tett javaslatokat elfogadni és

d) az igazgatóság és felügyelő bizottság részére az 1896-ik üzletévre a felmentvényt megadni méltóztassék.

Inditványaink elfogadása esetében részvényeink 28-ik számu szelvényei 21 frttal már f. évi február 3-tól kezdve ugy pénztárunknál, valamint Budapesten a magyar általános hitelbanknál, a magyar ipar- és kereskedelmi banknál és a magyar országos központi takarékpénztárnál lennének befizethetők.

Őszinte fájdalommal kell azon nagy veszteségről megemlékeznünk, mely intézetünket Grunwald Henrik ur igazgatósági tag oly váratlanul bekövetkezett elhunytával érte. Igazgatóságunk oly tagot veszitett benne, ki husz évig fáradhatlan és odaadó tevékenységgel vállalatunk érdekében zajtalanul, de annál hatályosabban működött.

Az igazgatóság kegyeletét már leróván, inditványozzuk, hogy a t. közgyülés részvétének jeléül, az elhunyt érdemének a közgyülés jegyzőkönyvében leendő megörökitését elrendelni kegyeskedjék.

Nem kisebb veszteséget szenvedett intézetünk azáltal, hogy előbb mint felügyelő bizottsági, később mint igazgatósági tag 12 évig működött Tóth Dezső ur, a közigazgatási birósághoz történt kinevezése folytán, az év végével intézetünknél elfoglalt helytől visszalépni kényszerült.

Megbocsátható önérdekünkből folyó sajnálatunkat elnyomja azonban az afelett érzett azon, hogy intézetünk vezetőségének jeles tagja, az egész ország érdekében, őt megillető diszes és nagyfontosságu állásra kineveztetett. Csak magunkat tiszteljük meg, ha ajánljuk, hogy az ő érdemei is a mai közgyülés jegyzőkönyvében elismertessenek.

Az ekként megüresedett két igazgatói állás választás utján 2 évre betöltendő, épugy a szavazás szerint kilépő: Gálbory Sámuel, dr. Kornstein Lajos, dr. Márkus László, Pekanovics Imre, dr. Radó Ignácz, dr. Sarkadi Lajos, Sonnenfeld Adolf és Stern Márton urak választmányi rendes tagsági- és 1 póttagsági hely 3 évre,

Midőn ezen jelentésünket szives jóindulatukba és elfogadásra ajánljuk.

Tisztelettel vagyunk

Nagyvárad, 1897. január 22.

Az igazgatóság nevében:

Reismann Mór, vezérigazgató. *Szabó József*, elnök.

A felolvasott igazgatósági jelentést, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt örömmel vették tudomásul s a felmentvényt megadták.

A választások.

Ezután a két igazgató tag választására került a sor. Beadatott összesen 1098 szavazat; ebből nyertek:

Lederer Dávid 705-öt,
Markovits Antal 586-ot,
Markbreit Sándor 455-öt,
Pekanovits Imre 260-at

s igy *Lederer* Dávid és *Markovits* Antal választattak igazgatókul.

A választmányt a következő tagokból alakitották meg:

Dr. *Edelmann* Menyhért (455 szavazattal),
id. *Gálbory* Sámuel (580),
dr. *Kornstein* Lajos (649),
dr. *Márkus* László (624),
ifj. *Moskovits* Mór (516),
Pekanovits Imre (453),
dr. *Radó* Ignácz (614),
dr. *Sarkadi* Lajos (616),
Sonnenfeld Adolf (649).
Póttag: *Tabéri* Ármin (642 szavazattal.)

Ezzel az évi közgyülés véget ért.

A szőlők reconstruálásának akadálya.

Ha a lopokat figyelemmel olvassuk — azt látjuk, hogy a magyar kormány minden lehető kedvezményt megadni — mutat — a szőlők ujra ültetése érdekében, — és eddig még nem lehet hallani sem arról, hogy a szőlő ujra ültetés lassu menetének az okát akár a szaklapokban, akár a csinált borok eltiltásának ankettjén valaki csak megis emlitette volna; — sőt az eddig függetlennek gondolt Borászati Lapoknak sincsen bátorsága rámutani a valódi okra. — Az országházban is van sok beszéd, — de egyetlen képviselő sem emlitette eddig, hogy a szőlő felujitásának épen az az t terhelő h á r o m f é l e a d ó az akadálya; — pedig tudják, hogy »néma gyermeknek maga az anyja sem érti szavát«. Vagy is ha a kormány nincsen figyelmeztetve — magától nem jön reá az okra, — ami pedig végtelen nagy kárára van az államnak pénzügyi szempontból. — Mert, de menjünk messzebb — csak a mi vidékünkön tegyünk egy kis számitást, azonnal világosan áll előttünk, hogy a sok ok közül — legfőbb az adó — ami hátráltatja a régi szőlők ujra ültetését. Mert csak a nagyváradi szőlőhegyet tekintsük meg — mint hozzánk legközelebb állót. — Azonnal látjuk, hogy a szőlő ültetés — nagy koczkázat, — mert a nagyváradi határban volt mintegy: 230 hold I. oszt. szőlő, 20 frt kataszteri tiszta jövedelemmel, 240 holdnyi II. oszt. 18 frt, — 420 holdnyi III. oszt. 15 frt 750 holdnyi IV. oszt. 12 frt, — 370 holdnyi V. oszt. 8 frt, — 30 holdnyi VI. 5 frt 75 kr. és csak 30 holdnyi VII. oszt. 4 frt tiszta jövedelemmel, összesen közel 2100 hold szőlő 23,700 frt körüli adó alappal, átlagban is 11—12 frt esik egy kat. holdra és igy ennek az egyenes kincstári adója 25.5%-al 6043 frt 50 kr. 30% pótadója 1813 frt 20 kr. — igy a kincstár csak a földadóból bevasalt 7856 frt 70 krt. — A borfogyasztási adó egy hl. után a városi fogyasztási adóval behajtatott 8 frt 30 kr. — A seprő és törkélyért a finánez, annyit szedett be amennyit csak tudott, tehát egy drb föld fizeti a föld legnagyobb adóját, a termelt borfogyasztási adóját és a pálinka párlásért is nagy adót Ezenkivül a városi adó mintegy 2000 frt. — Vagy is a felvett tiszta jövedelemnek csaknem $^1/_3$-mada tisztán földadóba fizettetik.

Ha azonban a szőlőföld be nem rakaték szőlővel, de mint szántóföld ekével vagy kapával miveltetik — azon esetben fizettetik az I. oszt. szántó holdja 9 frt 50 kr., II. oszt. 8 frt 25 kr., III. oszt. 7 frt — de ezekbe nem sorolható semmi a volt szőlőföldekből, — a IV. oszt. 5 frt, V. oszt. 3 frt 50 kr., VI. oszt. 2 frt 50 kr. VII. oszt. 1 frt 60 kr., VIII. oszt. 75 kr. — A szőlőföldek tulnyomó része a VI. VII. és VIII. osztályba sorozható — s ez esetben az összes szőlőföld után a tulajdonosok alig fizetnének összesen 2000 frtot és elmarad a bor és pálinka — egész adó. — Tehát a magas kincstár vesztesége 8—10 ezer frt.

Hogy a föld tulajdonos mit nyer vagy veszit a szőlő ültetéssel, mindenki kiszámithatja magának, — mert élénk emlékezetünkben van, hogy a bor ára 6—8 frt körül állott már a 80-as években és még a kitünő 80-ki bort is 8 frtjával adtuk. — A mostani magas árak évről-évre esnek és tudhatjuk, hogy Franciaországban a 894-iki jó bor 5 frankon alig akadt vevőre, csak azért, — mert a szokottnál bővebb termés volt. — Mi fog velünk is már történni — mint Franciországban történt, hogy odaadjuk 3—4 frtért, mert a 8 frt 30 kros fogyasztási adóval már 11—12 frtban leend, vagyis oly nagy ár, amennyiért a legritkább esetben tudtuk borainkat eladni, de mint mustot igy soha.

Ezekből látható, hogy a szőlők reconstruálása nem a tulajdonos, hanem a magas kincstár érdeke — és igy, akinek az érdekében áll valami — annak kell az áldozatot is meghozni. És épen azért méltányos lenne, hogy a törvényben már kikötött adó elengedésen kivül szállitsák le a reconstruált szőlők adóját legalább is a szántóföldek adójának arányában. —*a.*

Kisérletek hering-guano trágyával. Altschul Arthur svéd-norvég konzul kezdeményezésére a földmüvelésügyi miniszter 50 métermázsa hering-guanot hozatott Svédországból trágyázási kisérletek eszközlése végett. A küldeményt ki is adta Rácz István borászati és szőlőszeti felügyelőnek, a ki az ország három különböző borvidékén el is helyezte a guánót kisérletezés czéljából.

Filloxera. A földmivelésügyi miniszter Pozsony vármegye Sárospatak és Sopron vármegye Boz, Czinfalu, Darázsfalu, Kópháza, Lépesfalva, Német-Keresztur, Pecsenyéd, Völgyfalu, Zurany község területét a filloxera miatt zár alá helyezte.

Szerkesztői pósta.

Sainte Hilaire. Kérem keressen fel vagy a lakásomon, vagy a szerkesztőségben.

Csecsemő költő. Versei a legszebb reményekkel kecsegtetnek bennünket tehetsége fejlődése iránt, ámbár még eddig nem ütik meg lapunk mértékét. »A czigány halála« a lehető legelcsépeltebb thémát a lehető legelcsépeltebb kidolgozásban adja. A több vers meglehetős. Csak hadd szopjék tehát még a csecsemő, de annyi bizonyos, hogy ha igy folytatja, derék gyerek lesz belőle. Egyik versikéje igy hangzik:

Miként az élet
Aként a sir
Keblünk könyvébe
Csak reményt ir!

Hadd travesztáljuk ezt a csecsemő filozófiát a következőkben:

Miként a csecsemő
Nem szól csak sir,
Kis verse lelkünkbe
Csak reményt ir!

Spes non confundit. Talán nem csal e reményünk?! Avanti!

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetmény.

A Várad-Velencze-Váraljai „Takarék- és Segély-egyleti Szövetkezet" felszámoló bizottsága a **pénzkiosztást f. hó 4-én,** azaz **csütörtökön** d. e. 10 órakor kezdi meg s folytatja d. u. 3-tól 6 óráig, **pénteken** és **szombaton** 4-től 6 óráig a szövetkezet helyiségében.

Felhivatnak tehát a szövetkezet tagjai, miszerint könyvecskéikkel a fönt kitett időben személyesen megjelenvén, illetőségeiket felvegyék; azok pedig, kiknek a szövetkezettel szemben követeléseik volnának, szintén felhivatnak, hogy számláikat a felszámoló bizottsághoz azonnal küldjék be, mert a törvényes határidőn kivül érkező követelések figyelembe vehetők nem lesznek.

Kelt Nagyvárad-Velenczén, 1897. február 1-én.

Horváth Géza, Sándor Alajos, Virányi Győző,
35 felszámolók. 1—1

Belépési felhivás!

A „Polgári takarék és segélyszövetkezet"

II. évtársulatába.

Ezen évtársulat 1897. január 3-án kezdődött és 1899. év végéig vagyis 156 héten át tart. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s **minden üzletrész után hetenkint 10 kr fizetendő.** A három év letelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik s mindenki készpénzben megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A mult cyklus üzleteredményekép üzletrészenkint **1 frt 20 kr osztalék fizettetett.**

Az intézet czélja a takarékosságot előmozditani s önsegélyt nyujtani.

Minden tag az általa befizetett összeg $^4/_5$ részét előnyös kamatláb mellett kölcsönképen felvehéti.

Ezen évtársulatnak **eddig több mint 900 tagja** van mintegy **18,000 részjegygyel.** ***Belépni óhajtó tagok még rövid ideig felvétetnek,*** de kötelesek a január 3 óta elmulasztott heti befizetéseket ***késedelmi illeték nélkül*** egyszerre megfizetni.

A közönség kényelme szempontjából a befizetések ***hetenkint 3-szor*** eszközölhetők és pedig

vasárnap d. e. 10—12 óráig
szerdán d. u. ½ 5— 6 óráig
pnteken d. u. ½ 5— 6 óráig

a szövetkezet üzlethelyiségében ***Szent László-tér Kovács-féle ház.***

A Polgári takarék és segély szövetkezet Igazgatósága.

Nincs többé nedves fal.

Nincs többé nedves fal. Nincs többé nedves fal.

Hosszabb kutatás és kisérletezés után sikerült végre oly anyagot előállitanom, mely által azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy

bármily régi nedves falat szárazzá tehessek.

Nem eléggé ajánlhatom ezt mindazok becses figyelmébe, kik lakásaikat, és egyéb helyiségeiket a fal nedvessége miatt bérbe nem adhatják.

Szives megbizásokat kérve, ajánlom egyszersmint a közelgő épitési időszakra való tekintettel czégemet bármily

épitkezésre és átalakitásra

nagybecsü figyelmébe.

Kiváló tisztelettel
Scherz Károly,
épitési vállalkozó.
Fő-utcza (Rimanóczy ház.)

34—1—3

Nincs többé nedves fal.

Nagy kiárusitás!

Tisztelettel hozzuk tudomásra, hogy üzletünkben a legczélszerübb czikkekből **nagy kiárusitást** rendezünk és

mélyen leszállitott árakban

Téli kabátok 6 frttól.
Téli gallérok 10 frttól.
Téli ruhaszövet 25 krtól.
Női posztó 50 krtól.
Angol szövetek 80 krtól.

árusitunk, főleg a legujabb **női felöltők,** legujabb **téli gallérok, gyermek köpenyek, muffok, női ruhakelme, barketek, téli kendő, férfi** és **női fehérnemüek,** kitünő jó hazai **vásznak, asztalnemüek, szőnyegek** és több száz darab **női ruhaszövet maradékot,** utóbbiakat

fél árban!

E kedvező bevásárlási alkalomra is kérve becses látogatását, maradtunk

kiváló tisztelettel
SPITZER TESTVÉREK.
Nagyvárad, Zöldfa-utcza.

275—16—26

barketek 2 2 krtól.
Vég jó vászon 4 frt 50 kr.
Vég jó Siffon 4 frt 20 kr.
Egy posztó kendő 2 frt.
Selyem fejkendő 80 kr.

Nyomatott laptulajdonos: Szent László-nyomda-részvénytársaságnál Nagyváradon.